

**K'HNGI KIKA K'OM GUI
NAWH BUDDHAH VATAH
HLU AMI NG'SI,
M'THEIM GUI**

**K'HNGI KIKA K'OM GUI NAWH BUDDHAH VATAH
HLU AMI NG'SI, M'THEIM GUI**

AKHAN-1

၂. Ng' Si ; Buddhah pahta ci cuh i ang ?
M'Thein ; Buddhah pahta ci cuh "tholet
ng'sümthek" ci ah ng'phlan ci ah Budih ung ka nawh kium
law hleih tholet ng'süm thek mong dathta nah(ng'ngaih
k'hnga) tumat ah kiak ci. Sin ah dathtanah cuh kum (36)ung
a mät tholet law hleih Buddhah ah van naw a hmat ah hlitd
dahattha Godamah ah buichum ung ng'yung ci. Buddhah
pahta cuh cutah kum(2500)khe hleih kumki ng'lei K'cu ciah
a tapih gui htan phia k'thum phlän khai hlawk ah om ci. Ng'piü
lawk ciah kum phia hlawk chüt ah Buddhah pahta cuh k'hngi
law khawl ah ak tung pi tathtanah (ng'ngaih k'hnga)ah kia
te ci, Cutah ng'phiüi law neh Urawpah lah Ameirikah hngaw
nawh k'bäi k'bawm k'tha m'tam law tuk ci.

"A bujji jagaritiBuddhaw" mawhah ciah ih si k'hngim
ung ka naw thoklet lawk ci ah kia hleih Buddhah ci ah kiak
ci. Htattava gui cuh mawhah ih ng'mang lai ah ip sik'hnging
yah ci gui. Ih ng'mang khui ah ng'mang k'cham ci ni, yaica ci
ni, kiah nak a om ah hlo ah gaih nak phih om heih a hlühlü a
hngäihngäi ah a mi ng'mang se k'ci. Ng'mang ah seit cuh ak
cang ah käh kiak ci. A k'cang ah käh a kia ah mong cuh
ng'süm law ung vahhmat ah kiak ci. Ng'mang khui ah u nawh
käh hmat hnging ci. A k'cang ah Kiak ci Bä ciah Phaya cuh

mawhah ci ah ng'mang khui ung ka nawh thoket lawk ci, a kahnga ah piein ung ak cang taga cuh hnguh hmat k'sing k'chah lawk ci ah kiak ci.

2. Ng' Si ; Cun ah a kiak ung Buddhah pahta cuh philosophy tathtanah Pinmya ma ?

M' Thein ; Tathanah ci cuh philosophy ami k'phlan ah kiak ci. Philosophy ci ah k'chü ng'lung cuh "yum ngak" ciah ng'phlan ci ah "philo" k'chü ng'lung lah "pinnya" ci ah ng'phlan ciah "Sophia" k'chü ng'lung ung ka nawh kium lawk ci. A cua kia hleih "philosophy" cu "pinnya awn yum ngak" käh cung "yum ngak pinnya" ci ah ng'phlan ci. Cun ah a ng'phlan avan k'hngih cuh Buddhah pahta nawh kiümbe hleih m'dang m'ya ci. Buddhah cuh ng'ngyan pinnya m'yung ak chüi pi ah a kia vai k'thanak vai m'thei m'thang ci ah kia hlei kei mi a ng'khai ng'lang ak hti k'theing ah kami k'sing lawk ci. Buddhah pahta cuh htattava ng'müung a ng'kho k'chang ah tha neh meitta karuhna taga gui pumgda khai m'thei m'thang ci. A cua kia hleih Buddhah pahta am philosophy ci neh piein hlü ung hngo philosophy dü't ah käh kia neh ak tungpi philosophy ah kiak ci.

3. Ng' Si ; Buddhah cuh a u ang ?

M' Thein ; B.C 563 kum ung india hlip khaw nantaw tumat ung manghta tumat hta nak ci gui. A ni cuh khawh cham ng'büh ng'beih ng'hlui awn a om tu pang ah phih a va chüt ah lawki ung ng'büh ng'beih lah lawki ung üp awi gui cuh ng'khan nak käh om ci ah hnguh lawk ci. Hngeit pei yung

ah hnguh hmat gui cuh avan yaica ghong ah k'sing law neh bungyi neh bä ng'mang k'htüm bä ng'mang k'cang ah m'kot k'hmon ka hnguh hnguh vai ka sui khai ci neh am'lung phupit ci. Akhaw kum 29 ah kia law hlei a hta lah ak chu nong ghüt neh pahta mong saya ng'vai gui ah leng neh ng'si k'ca ng'thei ng'thang tuk ci. Saya ng'vai gui naw phi mai ng'ngyan ghuit ah ci ah k'tha na neh m'thei m'thang tuk ci gui. Cung phih a mi mät hngo vot tukkhah ah mong käh hmat u neh vottukkha näng phlän nak vai ah taga phih käh hmat ci gui. Khaw kum chuk k'tha naneh k'täpläk cicum netah a buichum kammathan taga awn apäng avan käh hmat en vai chümkhah ciah (avicca) tuhliit neh ang'müung van hnguh hmat ciah (htappinyuhtah) ng'ngyan gah lawk ci. A cuk hngüp ung leng neh Buddhah ah ami piein law. Tholet ng'sümthek law ciah kiak ci. India hlipkhaw k'cu neh teihtacari hteit hton neh taga m'dangya piein hlak gü ah va 45 ung htitin htung neh om ci. Maha karuhna lah khanti taga (k'chü m'gein taga k'tung lah m'lung sawn taga k'tung) gui ah phäh ah a ng'ming thang law hleih a tapih gui a kia ah pumgda lawk ci. A khaw kum k'tung k'cheit kip be law hleih, ghügham taga, m'neh nak taga gui nawh buh geih law pang u hleih phih geigaih dim kiap ei ci. Netah paritnippen yi ci.

4. Ng' Si ; A hta lah ak'chu a nong ghüt cuh Buddhah nawh k'kiawng khui mamong adän awn kä tang ci ma ?

M'Thein ; Buddhah nawh ak'chuhta a nong ghüt cun phih lwelang ci ah käh kiak ci.Käh a hteh pha ah chüt akhin ak'da si säts ci.Ak'chuhta ah phäh,lawk ah pum ah phäh a mät nawh a mät am'htän vai ghü k'ei ci Ava chüt ah lum k'cham ciah maha karuhna k'tung(K'chü mg'gein k'chün k'tung)nawh alawkah pum ah k'cho abiloh hlak ah kiak ci.A ni ah m'htän hlot cuh atuh güt alawkah pam ah bä ng'khän yah ci.Cun cuh mamong a khiei ah käh akia ah k'khan ah bi vai khak cia,bä ng'khän ciah m'htän hlot ah kiak ci.

5. Ng' Si ; Buddhah cuh parih nippan yi püi ciah kia neh i k'cha mikmi k'cho na pei gui khai ang ?

M'Thein ; Hliatcittat gui hnguhghüh ciah farade cuh si piü ne ah maw,Ani ah hnguh ghüt cuh tuh güt mikmi nak'cho na gui ci,yawka a hlü hlü m'dim m'hleih nii gui hnguh ghüt ciah luis past cha cuh sih piü ci.Cung phih a hnguh ghüt ah m'dim m'heih nii gui nawh hmun gui akdsa sai kaih yah kheve cä.Ng'müi ng'sung hleih anuh pinnya gui tüi piaing ghüt ci ah leonadoda vicnhi phih si piü ci.Cung phih a bi ghüt ah bä ng'khän ciah akut hngün gui nawh hnguh teng tuk ci gui ah ng'tüi khaw düng hlüng mong lah yei kiai mong gui cuh pei gui yah ne ah maw.Kum phia ng'bu i baw k'chü yah ung k'chang k'bä nu gui,k'chang k'ling k'gai gui cuh si yop piü ci gui.Ngami käh ami om tu bapang ah phih ngami ah biloh gui,ongtang gui hmat lawtu ung mikmi phih ngami ah hlo ah cicum k'tha nak vai ah m'lung k'tha hlüng lawk ci,A cun.Buddhah cuh parih nippan yi piü ci.Cung phih kum

2500 khe ah chüt apien ng'cäi gui ah taga gui nawh k'chang gui gung kum gui yah ci.A piein ng'cäi gui ah vaihlü m'tu m'täng gui nawh k'chang gui ah k'tha m'tam gui ci.Buddhah ah taga gui nawh ng'tüi khaw k'da cuh m'düng m'hlüng k'plawn m'hlat gui yah ve.Parih nippan ayi piü ah kawh ah kum phia ng'bu ak'da ung cun ah m'yang k'tha awn kiüm be hnging ci cuh Baddhhah bäng ah kiak ci.

6. Ng' Si ; Buddhah cuh tüi piang ciah phaya ma ?
M' Thein ; Käh kiak ci.Bä ciah phaya nawh a mät nawh a mät tüi piang ciah hta,thavarah phaya nawh a tüih law ah ng'sä ah phih käh ng'cüi ci.Buddhah phaya cuh a ng'müing avan kiüm be ciah k'chang tumat ah kiak ci.Mikmi phih Buddhah ah

hlo ah mi k'tha nak tu hnging ung mikmi phih Buddhah ah hlo ah kiüm be ciah k'chang tumat ah mi kia hnging mong piein ci.

7. Ng' Si ; Buddhah cuh tüi piang ciah käh a kiak ung k'chang gui nawh i ah kia heih Buddhah cuh ami yihngei äp ehap ang ?

M'Thein ; Yihngei äp chap ci cuh ahlühlü om ci.A m'sah nawh tako mah tumat a äpchap law ung cun ah tako mah m'tam m'khah ci.M'hlüng m'tä ci.M'däm ci.Pucaw tongtha ci.Nga mi ah yum m'tam k'o gui ng'yak khai.A mi pucaw tongtha cuh cun daw khai.A mi suh san gui k'be k'bawn khai ci ah yum hngam ci gui.Buddhah pahta ah yihngei cuh cua käh kiak ci.A hngei yihngei ng'hgaih tu tumat

ng'ngaih tu vai ah nik ciah k'chang tumat(kä cung)tumat
cuh ku hnguh law ung mi ng'ngai tuk ci.Vai hlü ah-Saya a
luh law ung mi ng'düi lawk ci.A ng'vai gui hnguh ung akut
ung mi hrukset ci.A myohta ng'ai gui ami m'cu tum k'khaum
law ung mikawp awn mi ngai tuk ci.Cun ah ng'ngaih tu ah
hngün müi gui van lah yihngei(yiyun)gui nawh k'chang,
kácung yabo ng'kho ng'ngaih tu ah m'dang m'ya ci.

Buddhah pahta yihngei ng'ngaih tu acun ah hlo ah
kiak ci.Putung neh ngok ciah Buddhah ah müi m'tu k'tung ah
k'chü m'gein gaih müi nawh mät ah pukkhui ah dim gei
mong lah meitta taga pung däm khai na süm ba hlak ci.A
humi k'tung lah ahmüi k'chüm gui nawh k'chang k'bä taga
gui ng'phiüi yat khai bi vai na süm hlak ci.Pucaw nak ah
k'khitui mei gui nawh pinnyaa ng'sü a k'khang gui a cang
vain a süm ba hlak ci.A säng am ng'yai neh kyawi ciah k'chei
gui nawh käh ng'düing ciah anicca taga m'dang ci.Phaya ah
ma ah mi yihmgei cuh piein ng'cäi ciah Buddhah ah bä m'cam
gui mi pukaw ba ah kiak ci.Cun cuh Buddhah pahta ah yihngei
ng'ngaih tu müi ah kiak ci.

8. Ng' Si ; Cung phih Buddhah pahta gui cuh müi
m'tu yihngei ci gui ah ng'yak tu man.

M'Thein ; Cun cuh ak'chei ah k'sing tuk ci gui ah
piein nei.Abihdhan nawh müi m'tu yihngei ci cuh "müi m'tu
käh cung hla m'tu am thavarah phaya ah tha neh yihngei" ci
neh k'phlan ci.Mät gui nawh teng nak ung Buddhah pahta
k'chang gui nawh Buddhah cuh thavarah phaya ah kä yum

ci gui.A cua kia hlei sing ton sing m'te,m'si ton m'si m'te
cuh i ah kia hlei phaya ci neh yum hngam yihngei vai
ang?Pahta avan cuh ng'ngaih k'hnga ahlü hlü m'dang nak
vai htinkeitah(nät hmüt)gui htung san ci gui.Vai hlü ah Tao
pahta ung yinyan cuh ng'kie n'kia ciah htinkeitah awn htung
ci gui.Sit phata ung pahta hlu ng'läh ng'pian hngün hngawk
ah phäh ah tha lawi cuh nät hmüt nak ah htung ci gui.Chriyan
ung phih khrit k'tung a om mang k'cho m'düih ah nga cuh
nät hmüt na u neh,k'chang ah phäh khoit k'tung nawh ahmun
am'htän hlot ah phäh ah ban m'kang k'tung htung ci.

Buddhah pahta ung läi a ng'müingvan kiüm be ciah
htappinnyuh k'chang nät hmüt nak ah Buddah müi m'tu htung
ci.Buddhah hla m'tu k'tung nawh k'chang cuh lüing nak ci.Tüi
piang mah phaya käh a lüing nak lah ,hmat taga awn kiüm
be hlu ah hnguh hmak k'chang sing k'chah vai phäh ah m'lung
khui teng vai,Ak pung k'piang düit teng neh käh gah cuh süm
hlak ci .A cua kia hleih Buddhah pahta gui nawh müi m'tu
yihngei ci gui ci cuh kä kia ling ci.

9. Ng' Si ; Buddhah phaya among gui ung ngui
cetku gui mei m'khiih ci gui.Netah a hlül hlül ah cikki gui.I kia
hlei ang?

M' Thein ; Käk sing pha ung hnguh tu phung hlü
hngäi ciah kia san ci.Cun gui cuh I a tikpe om ci cuh k'tha
naneh k'tä k'chä khin ah kiak ci.Ak cang nei.Ngui cetku mei
awn m'khiih ung ng'tüi ci gui cuh Baddhah pahta ah piein
ng'cäi ak chei ah k'sing neh yum ng'ngaih sak ung ka nawh

kium lawk ciah Buddhah gui ah biah kiak ci. Cun ah a ng'sak ng'kha gui cuh Buddhah pahta bäng ah kä kiak ci. Apahta päng ung pungda law hleih hnguh ah kiat ci. Cun ah ang'sak ng'kha ak ni ah hmat vai Buddhah nawh ang'khai ng'lang a püih kheh ah piein ng'cäi ci.

"K'chang tumat goinat awn ayaica ah akiak ung ahng eit ah sei saya om geng geng hlei hteit hton neh käh a m'dim m'hleih cuh seisaya ah apit ah käh kiak ci."

"A cun ah hlo ah kih lei hta (ng'noi ng'ek)nat nak nawh am'yai m'ca ah k'chang cuh Buddhah ah taga sei käh a awk ei ung cun cuh Buddhah ah apit ah käh kiak ci."(Buddhah Vansa 307)

- Maha vihtuddha rum saya taw nawhsik chavpiein ci.
- K'aw m'lei m'la ng'piang, nat nak mang hleih
- K'chang phih yaica, sei saya ah, om ciah sei k'ni
- Käh ei ci cuh, sei ah om ah kä kiak ci.
- A nappah kam, khiga lamk'da, samsara ung ka,
- Lot nak ba ah, htama tha vipathtana,
- Kih lei hta ng'noi, nat hoi nak cu, om ge u hlei,
- Kä tä tu ling, kä aw ling ci,
- Ng'piangmi a mät (ka vai nei) ah om nei.

Ak ni ah käh hmat pha, käh täih k'täp pha netah Buddhah pahta am kä cung pahta päng van m'cüm m'dan neh kä piein pit vai. Buddhah pahta ah piein m'kot k'cang k'sing hmat hlü ung Buddhah ah taga k'tung gui phat vai. Ak'bä ak'cang ah k-sing hmat ci gui awn ng'ge ng'sawi piein hlak vai.

10. Ng'Shi ; Buddhah pahta cuh akia ah bä ng'khän ciah a kiak ung i kia hleih am sahb Buddhah pahta ghum khaw gui ami du yai ang?

M'Thein. ; Ng'Büh ng'lawn mong hlu ah duyai ciah piein hlü läi ung am sah Buddhah pahta ghumkhaw gui duyai ciah hman ci. K'chang ah m'lung m'yung awn duyai ciah piein hlü läi ung Buddhah pahta ghum khaw gui ak'cang ah ng'mang k'cham ci gui. Vai hlü ah -American cuh ng'büh ng'lawn mong ung akia ah mg'büh ng'beih neh ak'tha ng'chüi ciah ghum khaw nu ah akia tu pang ah phih kumki ng'lei ung om k'se gui ak hlüng pi cum boi ci. A mi hta gui nawh ghipa gui kä m'htei ah nong u hleih pupi yik hta ung ak sik keik ah ami sih gui, k'kiawng khui gäi phieit gui, naü hlew gui käh taga hleih ami tüh phan gui cuh ak'tung pi ng'go ng'gai gui ah kiak ci. Ng'don ng'khah piü ciah k'kiawng khui k'thum ung ka, tumat cuh ng'gäi ng'cha k'ci. Ak'thüi ca-uk gui gah lawi ci. Khawh awn ng'mong k'cham tu pang neh phih k'chang ah m'lung m'yung hlu ah akia ah duyai ci gui.

Tuh bäih-m'va ghum khaw cuh-ng'büh ng'lawn hlu ah hngu ghüt ci. Cung phih nupa ng'vai k'chang gui cuh hta naü gui nawh m'htei m'htang ci gui. K'dük phok ng'ngaih tu tha ci

gui.Om k'se phih a hngei ghun khaw gui ah tah ken tu ba ci.Ng'chu ng'la gawi ah ng'pai ng'cha,ng'coh gui phih käh ng'yak san.K'kiawng khui gäi phieit lah naühle k'hmo gui käh taga hlei tüih phan(ei mang),ak'thüi ca,ng'yo ng'pom hlu ehah m'kot gui phih käh om ci.Ng'büh ng'lawn hlu ah hngu ghüt tu pang ah phih k'chang ah m'lung m'yung hlu ah American ah hlo ghumkhaw nu gui ah tah hlüing tai bä ng'khän tu ba ci.I kia hlei phih Budahah pahta ghun khaw gui cuh ng'büh ng'lawn mong teng m'kot tumat bäng awn teng neh piein pit vai ci ung hngo tuh ngawi kumki ng'lei ung ng'büh ng'lawn mong hlu ah a ng'mang k'cham ng'büh ng'beih tu pi Buddhah pahta ghun khaw tumat cuh k'chang sing ah k'ko kip lei k'thum ya khaing hnung cuh Buddhah pahta gui ah kiak ciah Japan khaw ah kiak ci.

11. Ng'Si ; Buddhah pahta gui parahitah bi mong gui ung asäng säng käh ng'yak tu cuh i kia hlei ang?

M'Thein ; Buddhah pahta gui cuh bä mong bi nak ung käh khäh ghah vai ng'ngai ciah kia hngging ci.Ng'piü lawk ciah kum gui ung Japan Buddhah pahta khang mang ciah Nikoniravano nawh pahta taga van ng'pawng awp täng ng'coih ng'düing hlüing khai bi hleih "templetan suh"guh ci.A cun ah hlo ah käh so phak ciah Thai Buddhah pahta yahan tumat nawh k'phiui k'phiawk sei ng'bah nak ci gui m'dim m'hleih nak ung a k'ni pi ah bi hngging hleih bä ng'khän ciah "maseisei"suh gah ci.

1971 kum ung ahngei Thai yaham tumat ah kiak ciah kantara pivap nawh bung hngu pigaw gui ung om ciah k'piu im k'ka k'hmo hta gui khawkum ak'da a ngäng m'hteit gui ah phäh ah nawei k'hmo gui dim kiäp mong suh gah ba ci.K'hngi kiakkhaw Buddhah pahta ng'htawi nawh India khaw duyai ci gui ah hngu ah ng'htawi nu gui m'htawi neh kuhto bämong gui a mi bi mä i na cikkhai?Ngami nawh atan kiawng gui co,k'hmo gui ngäng m'hteit mong thana gui k'hmong,sei khangui k'hmong,ami mät ami ng'düih thoh hnging vai bimong k'yo hta gui m'düih pe gui ci gui.Buddhah pahta gui cuh a hngei pahta k'chang gui ah hlo ah ahngei k'chang gui a mi kum kem tu gui cuh pahta taga a mi läk k'täp k'tha nak ah ka ng'ngai ci.Cung phih Buddhah pahta gui ah yum hngam cu h'kuhhto k'bä mong biloh cuh käh khähghah nanah k'ka khui ah bi khin ah yum ci gui.A cua kia hleih ngami ah parahi tah bimong käh na ng'yak tu ah kiakkhai.

12. Ng' Si ; I kia hlei Buddhah pahta gui ahlü hlü ah ami ng'cha ang?

M'Thei ; Htakya hngo ahlü hlü om ci.Htakya k'ih.htakya bawk takya pai,htakya m'kiang,(lung hta kya) htakya tui lah tui khe htakya gui.Cun ah htakya gui cuh avan tui ci.Htakya a mi bi ahlü hlü ah kia hleih htung mang nii gui phih ahlü hlü om hnging ci.Buddhah pahta phih a cuh ah hlo nei.Buddhah pahta nawh theirah varah Buddhah pahta,Cin Buddhah pahta ,amitaba Buddhah pahta ,yogacar ah Buddhah pahta,Vacirayanah Buddhah patha ci ah ahlühlü

om ci. Cun ah Buddhah pahta avan ah ahlim hlu cuh lotphion nak tumat bäng ah kiak ci. Buddhah pahta gui cuh m'htawi m'khwaw müi a hlü hlü ah kia law hlei ng'düing ciah hngip nep nak phih ahlü hlü ah kia law hnging ci. Kum phia ng'bu ak da ng'phlän law hlei a mät phäh phäh ah ng'sawn gui phih müi ahlü hlü awn k'poih law ghüt ci. Ak pung ah Buddhah pahta ahlü hlü ah ng'cha k'ciah ng'ngaih tu pang ah phih avan ah taga k'tung cuh hitca mong k'phli lah makkin mong k'cheit ah kiak ci. Buddhah pahta mah ah pahta avan cuh kiawng gui, kaing kanah gui a hlü hlü ah ng'cha k'ci.

Cun phih Buddhah cuh kaing kanah ahlü hlü ang'pai tu pang ah phih I ang phih tu mat lah tumat ng'tuk lup lam käh bü ci. Tumat lah tumat gen am ah hngün müi i ang phih käh m'dang ci. Netah tuh ngawi güt tumat ah phaya tumat nawh hteit neh yihngei ci. M'lung sawn gui ng'ngaih hmat gui ung ak cang ah sui neh käh hnguh vai kiak ci.

13. Ng' Si ; Nang nawh Buddhah pahta cuh akia na ng'ngaih lum ci. Mät ah phata vah bä cang neh a hngei pahta gui ng'hmü ng'hma ci ah na yum ngai ci.

M'Thein ; Buddhah ah piein ah ak cang gui k'sing k'chah ciah Buddhah Buddhah pahta cuh ahngei pahta gui ng'hma ci ah käh ng'ngai san ci gui. A hngei pahta gui cuh ng'khai g'lang ciah m'lung awn k'hmi k'hmon vai bä ng'khän ciah güing k'tha om ci phung nawh cua käh ng'ngai ci. Ahngei pahta gui hnguh hmat tu hlü ung ma neh ng'ngaih nak vai cuh "Cun ah pahta gui cuh a täng ng'coih nak i hlawk om ci

ang ci ah kiak ci. "Pahta avan nawh k'chang ah a ng'hngün achi a nei cuh yum ngak vai käh om phak ci ah äiya ci. Achi a nei bä ng'khän ng'düing hlüing hlü ah akiak ung m'lung ngaih lah om müi gui k'plawn m'hlah vai cuh van naw yum hngam ci. A van nawh meitta taga, karuhna taga, (k'chü m'gein), khanti taga (m'lung sawn) m'lung k'hnga m'däm, k'chang hlumong khin nak gui biloh mah ah käh ci taga gui m'thein m'kan piein hlak ci gui.

Ang'khä ah küim be ciah alaw k'hläih taga tumat aom mong läi cuh pahta avannawh yum ci. K'khan ah taga gui cuh k'chü ahlü hlü, k'chü ng'lung ahlü hlü, nät müt nak ahlü hlü awn m'dang m'ya m'cha m'lang ci gui. M'lung ng'ngaih a yonau law ung lam tumat bang teng neh ahngei pahta gui käh yum hnging gui m'lung m'däm gui kon ah mätah pahta vah bä cang ci, cigui phih pung da lawk ci. Ng'ngaih tüh tüh vai tumat ka piein khai, Englik, Pyinhtit, tayuk lah Indonesia gui cuh a täng ah ami teng yah ung Englik nawh piein ci. Sin am "cup" ci neh piein cikhutah Pyinhtit nawh piein ci. Käh kiak ci, Sin "cup" ah käh kiak ci. Ka k'chang aw nah mat vä. Sin am "tasse" ci neh piein. Tayuk nawh ng'düi law neh nani hma ci. Sin "Pei" nei. Indonesia nawh gaih tu gui netah na mi gu yop ci. Sin "Cawan" ci man. Englik nawh abihtan la neh ng'yung nak ci. Sin am "cup" ci cuh kei ka ng'yung nak om ci. Abihtan nawh a piein na hnguh ang. Pyinhtit nawh kei ah abihtan nawh tasse a ci ng'khai ci. Nang ah abihtan hma ci.

Tayauk nawh gaih tu gawi netah kei ah a bihtan
 cuh nang ka ah tah khaw kum k'so ma tu ba ci.Nang mi ah
 tah cang tu ba ci.A cuakia neh pei bä bä nei,tumat lah tumat
 a mi ng'cuh ung Buddhah pahta nawh kai law neh khup
 hngang häk neh awk ci.Netah khap am cup tasse pei cawan
 cineh na mi yum ah na mi piein hnging ci.I ah nami piein
 ung phih khap nakki awk nak vai,na mi ng'cuh nong en neh
 na mi coicam gui k'be vä.Sin cuh a hngei pahta gui ah k'khan
 ah Buddhah atha ah hlapaw ah kiak ci.

14. Ng' Si ; Buddhah pahta cuh htikpan nii awn mä
 ng'gui ne ma?

M' Thein ; Cun ah ng'si käh m'thein pha ung htikpan
 ci ah k'chü ng'lung m'cha m'lang cang ung bä pi khai.Htikpan
 nakki cuh abihtan ung "A ng'müi ng'sung ng'hlüh ng'khät ah
 k'täih k'täp k'tä k'chä ah pinnya,yuk taga ah ng'tüi kat
 ng'plawn ng'hleh lah cun ah ng'tüi kat ng'plawn ng'hleh ah
 a mong a k'cho k'cang cuh ang'müi ng;sung ah k'tä k'chä ah
 atat" ci neh m'dang ci.Cun ah dang nawh Buddhah pahta
 awn a ng'htuih nu k'hma ah käi läh kia hnga te ci.Cun a phih
 Buddhah pahta naw a k'tung ah a haw ah htitca mong phli
 taga awn ng'gui tu pi ci.Ma pi ciah tukkha htca cuh mät
 nawh buichum hnguh hmat hnging,nüt dong hning ah
 buichum tumat ah kiak ci.Ak'hngih nak htamudaya htitca
 cuh tukkha yica ah mong ng'yak hlü gün dan ah kiak ci.Sin
 ah htitca cun phih a cua hlo mät mät nawh buichum hnging
 hnguh hmat hnging nüt dong hnging ah kiak ci.Takkikah vetah

k'chü ng'lung gui awn tukkha cuh m'cha m'lang neh käh
 gah.Ak cang ah mät mät nawh buichum vai ah kiak
 ci.Tukkha(yaica)ah dim kiap nak akthum nak nihrawdha
 htitca cuh thavarah phaya ung phih kä ng'yi ci.Phaya
 yihngei,yum hngam hlawk düt awn phih kä gah.Khän htek
 nak m'ghong tahna pai hngeng hnging ung vah gah vai .Cun
 cuh htekhte kä hlü khai hman ciah ak'cang taga ah kiak ci.

Ak'phli nak makkah htitca phih takkih kah vetah
 hlawk düt awn i käh ci phiak ci.M'cu m'ceng k'tha nak ung
 vah gah vai.Netah k'cucam k'tä k'chä vai phäh ah hngün
 müi a ang'däih ah k'hmon vai htikpan pinnya ah hlo ah vah
 Baddhah pahta nawh thavarah phaya ah yum ng'ngaih cuh
 yum vai käh hlü ci.Buddhah pahta mät nawh a khaw tüi
 taga gui awn ng'sün ng' dүн ciah cakyavala kumki ng'lei
 lawkah nu ah bi mong ng'täp gui ang'yung mong gui cuh
 m'cha m'dang pei ci.Cun gui avan nawh Buddhah pahta cuh
 htikpan ah htapaw taga awn täng ci,ci cuh m'dang m'ya
 k'ci.Buddhah nawh m'sin si düt neh i phih kä yum vai.Ng'si
 k'ca vai,k'cucam vai,k'tä k'chä cang vai lah mät mät ah
 buichum ung ng'yung neh ng'ngyan htung netah yum vai,a
 ng'bui ng'chum tä hleih k'hnga k'phlang hti ci.

Buddhah ah piein cuh-

- ❖ -pyatik k'chü ng'yak düt awn kä yum vai
- ❖ -Acaü a ng'süm süm ah mi yum nan te ah
 phäh phih kä yum vai
- ❖ -Kawla ha lah ng'yak tu phih kä yum vai

- ❖-Pahta mong kyankam ung om hleih phih kä yum vai
- ❖-Ami piein k'sawn ng'yak tu phih kä yum vai
- ❖-Htapawa yuktih akamah yuktih m'dang phih kä yum vai
- ❖ -Athok atha om hlei phih kä yum vai
- ❖ -yum khin ah piein phih kä yum vai
- ❖ -Saya ah piein ci ngh phih kä yum vai.

Among tumat am sin hman ci,kä yehngah ci,Pinnya k'om gui nawh phih yum ci gui.Cicum k'tha nak süm ung phih dim kiäp nak gui na pe hnging ci,ci ah mät mätnawh hnguh hmat ah akia law ung cun ah taga gui läktäp cicum vai.(Keihta muttih htuk anggutthipali)

Buddhah pahta cuh htikpan pinnya nu ah alüing ah kä a kia tu pang ah phih htikpanpinnya ah hlo ah khäng htek ci.Ahngei pahta gui ah tah htik pan nii ah kiak ci,ciah htikpan pinnya mah Elbert einstein nawh Buddhah pahta am cik cha piein ci."Ngawi ah cakyavala pun ah yihngei ah pahta tumat ng'dang lawk khai.Cun ah pahta cuh thavarah phaya vatah k'kiüm k'khuih neh,taga k'si ah yum vai ah ayuvatah phih hlawi hngeng khai.Akhawtüi taga lah päng van ah k'khan ah mät ah bui chum (6,8;Khan ca)htapavah taga lah pahta taga gui ah atikpe kiüm be ciah ng'pawng ng'awp ng'gui ng'coih ah k'khan ah ng'yung nak khai.Cun ah mong cuh Buddhah pahta nawh a phiei pekkkhai.Avai hlü ah khieit hmi htikpan nii ah hlü nak gui awng tang khai Gä hlei pei hnging ciah

pahta taga tumat om khai a kiak ung cun ah pahta cuh Buddhah pahta ah vah kiak khai" a ci.

BUDDHAH PAHTA GUI AHYUM NG'NGAIH A NG'YUNG

15. Ng' Si ; Buddhah nawh ak'tung ah a piein cuh i ang ?

M'Thein; Ping ung m'kang nak lah käp nak nawh patong a mi ng'lung nak hlo ah Buddhah nawh apiein ah taga akda ung ak tung ah htitca mong k'phli ung ng'yung ci.Htitca mong k'phli cuh nobletruth cineh piein.Cun ah taga k'tung gui k'sing k'chah cigui cuh bä ng'khän nak ci gui ah kia hleih noble,htitca taga awn phih ak ni ah ng'gui ng'coih lawk ciah kia hleih truth ci neh piein ah kiak ci.

16. Ng'Si ; Ma pi ciah htitca taga cuh i ang?

M' Thein ; Ma pi ciah htitca naw ng'tüi khaw cuh tukkha(yaica)a ci.Ghing hlei neh om vai phäh ah tukkha(yaica) cuh hnguh ling vai.Tukkha(yaica) käh hnguh ah om vai käh kia hnging ci.Mikmi gui cuh goi pai, ng'lung ng'tän ng'ploh ng'keih, baung bai coigha, ghigham, sih kiuk ci ah müi hlu tukkha yaica(Käü ah tukkha)vai.Netah sikkheik,disum,kih kiok,ng'yu ng'yo k'so,m'lung k'hlaw ng'tüi ciah m'lung hlu tukkha yaica(ceita htihkah tukkha)gui bui chum vai.

17. Ng' Si ; Cun ah hnguh cuh ak'se hnguh ah käh piein hnging ma?

M' Thein ; Abihtan nawh a m'dang cuh" I a kiak ung phih kia lawkki phung käh ak'ni ah kia lawk khai ah ng'ngai ciah k'chang kácung ak ni ah tah käh ak'ni cuh k'thamah tu ba ciah yum cuh ak'se hnguh vatah"ci neh k'phlan ci. Buddhah pahta nawh cun ah yum ng'ngaih awn ahaw ah käh kiak ci. Yeikiai vai om ci gui ma dam nak ciah phih käh kiak ci. Hmun ghing hleih om yah bät ung müigup hlu tukkhah yaica (Kayihkah tukkhah) m'lung hlu tukkhah yaica (Ceitahtihkah tukkhah) gui hnguh vai ci neh a lang hta ah piein ah kiak ci. Cun ah ahaw piein cuh bä tuk'cang thang tuk'cang hleih u nawh phih käh k'hlet hnging ci. Pahta ak da ah yum ng'ngaih gui cuh puma ah mäih ah kiak ci. Käh cung ak'cang taga cam süm vai käh kia hnging ci. Khak khai ah ng'ngaih, Buddhah pahta nawh van ah bui chum, van ah hmatah mong gui, k'hlet neh käh gah ah mong buichum gui awn leng netah, awngtang vai läi cuh van nawh k'tha nak vai. A cua kia hleih Buddhah pahta nawh tukkhah (yaica) i k'cha hlawi hngeng vai ci ah k'chang ng'müung nawh a buicham vai ah mong ah alai cuh, bü neh hteit hleih cakyavala nu ah k'kiawng ah bä cang ciah pahta taga tumat ah kiak ci.

18. Ng' Si ; Ak'hmgih nak htitca cuh i ang ?
M' Thein ; Tukkhah (yaica) van ah ng'tüi

mong ak'tü ak'chün ah khän htek nak ciah lawbah (ng'um tak) cuh tukkhah htitca taga ah kiak ci. M'lung hlu tukkhah (Ceitahtihkah tukkhah) cuh teng ung lawbah (ng'ungtak) cuh tukkhah ah ng'tüi ah kiak ciah alang ah hnguh hnging vai. I ku baw ng'ya hlü lang neh käh gah ung käh yum a tukkhah. A tang ah om vai yum ak'chang awn atäng ah käh om hlot ung m'lung ah seit tukkhah. Mät nawh m'hni tu pang ah phih käh a na m'hni tu ba ung thüi lawba. tukkhah bä bä. Ng'yak hlü gah neh phih käh m'hteit lä hnging ung, hawi ak so yei hlot ang. Ng'yak hlü k'hnga nak ng'pai law hleih a hngei tu mat ng'yak hlü leng law ba ci. Cun cuhlang ciah maw. Tukkhah htitca ah piein hlü cuh ng'ungtak a om ba cang ung yeikiai mong ah phäh ah ng'khan nak käh om ci. Ng'yak hlü phung gah vai a ng'däih ah k'tha nak ah tah ng'yak hlü phung käh yak hlü lam ah k'plawn vai. Ng'yak hlü akang law ung mät ah chum nak (Htantukthih) gui. yeikiai mong (htuhkhah) gui hnguh law vai.

19. Ng' Si; Ng'yak hlü gүн dan nawh i k'cha kayihkah tukkhah akiak hlak hnging ang?

M' Thein ; I hngon ah phäh ah a ng'däih ah ng'khih ng'bah nak gүн dan nak ah akia ung ng'khih ng'bah khän htek nak tahna nawh ng'tüi khaw tumat gah bavai k'tha k'thai pe khai. Ng'tüi law ba neh khandha gah law ba ci. Khandha gah law ba neh goipai vai dikat vai lang law ba ci. Biloh mamong ah phäh ah yaica bongbai law ba, ghigham law ba, sih law ba. A cua kia hlei ng'khih ng'bah mong tahna

cuh ng'tüi ba nak hnga vai ah among ah kia hleih kayihkah tukkhah (Käü ah yaica) ng'tüi nak ci.

20. Ng' Si ; Sin ah piein (haw)gui i se hlei.Cung phih mät gui nawh ng'yak Hlü gui m'düm ung yabawng'kho gah vai käh cung awng tang vai cuh I yang ung phih kä kia ba hnging khai?

M' Thein ; Ak cang nei.Cung phih Budhah ah piein cuh ng'yak hlü ng'khi ng'bah khä htek ng'ungtak gui,k'ä yum gui ang'tüi ung tukkhah gui ng'tüi law pihti ci.A cua kia hleih lawbah m'düm khin ah kiak ci.Buddhah nawh mät ung hlü ci lah ng'yak hlü ang'khai ah m'cha neh hlü ci k'tha nak vai ng'yak hlü k'plawn m'hlah hnging vai a piein ah kiak ci.Buddhah ah piein hlü cuh hlü ci gui k'be k'bawn hnging,cung phih ng'yak hlü läi cuh ghang khui nu ah hlo ah a mong a ng'chüp nak kä om ci.Sandah a om ung vah gah hnging.Sandah a pung da khai k'tha nak vai.Vang ah ng'ungtak cuh a pik k'täi ah ken lawk khai ci vai.Netah ng'tüi khaw ah büceng cuh I ang?Ng'tüi khaw nak ki gah vai,gah hta awn kiawn thei vai lah yeikiai neh i h om thei vai kä kia ne ang.

21. Ng' Si ; Shangphaya nawh ng'tüi ba khaw ah mong kä chah neh nä piein ci.Ng'tüi ba khaw om ci ah a ng'mong cuh na m'dang nak vai htakhte mä om ne ang?

M' Thein ; A ng'mong htakhte gui cuh akda vah,cung phih ak hngu ah ak'pühkkeh ah mi piein kaw.

22. Ng' Si ; Ak'thum nak htitca taga cuh i ang ?

M' Thein ; Ak'thum nak htitca cuh tukkhah yaica gui awngtang hleih phlän khe hnging netah m'lung käü ani k'hngih dim kiap yeikiai vai mong ah kiak ci.Buddhah nawh ak'thumnak htitca taga cuh bä cang ciah yeikiai nak lah bächüm nak ah phäh ah m'lung m'üp nak ahkia hleih ak tung tu pi ah a piein.Ak'hngüp tä akhin tä ng'tüi khaw tumat ng'yak hlü gui pai hngeng ah akia ung gүн dan nak kä om hleih dim kiäp htuhkhah dawgah ah a kiak ung ng'tüi khaw ung m'lung k'se,gen am,kioh kiok gui käh om en hlei a ng'go ng'gai ng'müng sawn chang piü päng hnging vai.Cun ah a kiak ung yei kiai neh,lawt phiawng netah cukon ah ng'tüi khaw ung kiüm be hlei leng ne om hnging ah piein neh gah vai.Mät ka vai bäng teng ah ng'ung tak lah ng'khih ng'bah nak gui käh om ba hleih k'chang hngei gui ung hlü ci gui k'be k'bawm kum kem gui vai akhin gui ak da om law hlei hnguh ak kiak ci.Cun cuh nikpan nei.M'lung hlu avan cuh tukkhah yaica phion law nakkhai.Cun am chüm nak nikpan ah piein.

23. Ng' Si ; Nikpan cuh hawi ang a om?

M'Thein ; Nikpan ci cuh nütdong nak lah hngün khaw gui phlän khe ciah kia hleih piein vai,ng'ngaih tüh vai,a kia ah khak ci.Mik mi ah piein ah k'chü ng'lung gui,ng'ngaihtüh ng'ngaih hnga gui cuh nütdong neh gah ah

akhin,hngün gui m'dang nak vai bäng ah gah.Nikpan nakki
cuh akhin kalah ahvang ah om ci.Ng'nawn hläih,patihhtantei
ng'tüi,sih nakki phung kä om ci.Ng'piü ng'päng gui lah nät
hmüt ah akhin kalah ah vang ah om hleih nikpan cuh eternal
(thavarah) nei.

Nikpan ci cuh hteh gok nak hngün khaw ah vang
k'kam ah om ci.Cun ah nikpan ung a mong kä om ci.Khaw
ng'gü käh om ci.Mät mät nawh ng'ngaih tüh ng'ngaih hnga
na neh käh gah ah hlo ah k'chang hngei am phih ng'ngaih
tüh ng'ngaih hnga hlak neh käh gah.A cua kia hlei mong nak
chüm nak gui lah nät hmüt nak pamanah phlän khe ciah kia
hleih nikpan cuh infinite(anantah) ah kiak ci.Buddhah nawh
(disum nak käh om ciah)bä ng'khän am nikpan ci neh a
khäng ak htek ah haw ghüt ci.

"Nikpan ci cuh m'täng nak kä om ciah
akdim k'kiäp"

(Damma pada htukh vaq Pahte nadika whtala
vatthu)

24. Ng' Si ; Nikpan ci cuh m'dang nak vai htak
the a pi phih käh om ci ma ?

M' Thein ; Käh om ci.Cung phih nikpanom ci,ci läi cuh
kaw chet läi k'chak nging ah kiak ci .Akhin akha lah hngüm
khaw nüt dong ah akiak ung nikpan cuh kumki lawkah ung
buichum ah a ng'nütng'dong tumat ah kiak khai.Ak cang ah
läi nikpan cuh akhin akha hngün khaw awn api ah phih
nütdong neh neh käh gah vai.Nütdong neh gah a om ung

nütdong käh gah phih om ci ah kaw chet k'chak hnging.Piein
ba vai a kiak ung nikpan om ci,ci cuh htak hte kä om hnging
ci.

Buddhah nawh a haw ghüt ah kia hleih vah nikpan
om ciah piein hnging.

Buddhah nawh a haw cuh-

"Yahan gui aw-a ng'tüi ng'dang käh om ciah,thang hleih käh
ng'dang ciah,biloh nak käh om cia,ciyin nak kä om ciah,htabaw
taga om ci.A ng'tüi ng'dang käh omciah,thang hlei a ng'dang
nak kä om ciah,biloh nak kä om ciah,ciyin nak kä om ciah,cun ah
htabaw cuh,käh a om vai hlü ung,sin ah lawkah ung a ng'tüi
dang nak, thang hlei a ng'dang nak,biloh nak,ciyin nak htabaw
om ciah khandha pincakah ung ka lot phion nak cuh käh ng'dang
khai.Cicum awn a ng'dang nak käh om ciah, ciyin nak käh om
ciahcun ah htabaw cuh om ci.Acua kia hleih vah ang'tüi ng'dang
nak,thang hleih ang'tüi nak ,biloh nak ciyin nak khandha
pincakah ung kavlot phion nak cuh thang neh ng'dang ci.

Patalihkamiyah vak

Tatiyah nikpanah patih htanyutta htuk

Utanat palitaw

Nikpan cicuh mi gah ung mi hmat khai.A cun ah chüt läi k'tha
nak vai kiak khai."

25. Ng' Si ; Ak'phli nak htitca cuh i ang?

M' Thein ; Ak'phli nak htitca ci cuh tukkhah yaica phlän
khe nak a lam ah kiak ci.Cun ah lam k'tung gui cuh,bä cang
k'sing k'chah (hnguh hmat)htamma dithih, yeh hngah kang

ciah ng'ngaih tüh lah ng'ngaih hnga-htammah limkaappa, ng'awi khai k'chü k'kaw-htammavaca theing ktaih ciah käü om-htamma kammanta,taga ciah hlum lei yoih tuk-htamma aci vah, taga ciah lam awn k'tha nak-htammavayamah bäcang ciah ng'süm ng'tong-htammahtatih,kuhhto mong ng'ngaih tüh nak ung bä cang ciah dim kiap htamma ah htamadhít ciah lam k'tung k'cheít ah kiak ci.Buddhah pahta gui nawh sin ah makkin k'cheít cuh kiüm be pui khai k'tha nakci gui.Makkin k'cheít ah a mong päng ung ng'tüi khaw ah müi mong gui ah hlüng tai nak vai bäng ah kiak ciah na k'sing hmih khai.Hnguh hmat ng'ngyan pinnya, käü ci taga,k'changhlu mong,ng'büh nh'lawn mong,m'lung lah m'lung k'hnga gui a hlüng tai vai, ng'tüi khaw k'ni,ng'tüi khaw k'bä ma nak hnging vai,k'chang tumat hlü nak gui avan sinah makkin k'cheít ung boi ci.

3:BUDDHAH PAHTA LAH THAVARAH PHAYA YUM NG'NGAIH

26. Ng' Si ; Buddhah pahta gui thavarah phaya yum hngam u ne ang ?

M' Thein ; Käh yum hngam ci gui.Cun phiha mong a hlühlü om ci.Buddhah nawh tuh chü kheit k'chang hlu mong pinnya mah,cik pinnya mah gui ah hlo htabava kyah ciah pahtamong yum nngngaih hlo ah yum ci

gui.ak'tung ah läi thavarah phaya yum ng'ngaih cuh kih kiok ung ka nawh ng'yung lawk ci.Buddhah nawh "Ak'tü ah kikci gui ah k'chang gui nawh m'htung gui,bung gui singghing gui lah khaw im gui htait neh yi hngei ci gui" ci neh piein ci.(DHAMMAPADAH Buddhah vak AGGIDATTH BRAMANA VATTHA).

Kumking'lei ng'tüi ma k'chang gui nawh lawka unghhiga gui,k'pia k'om gui,a mi kih hlu,ei awk vai a mi hnguh hlü hlu,ng'lung ng'tän ng'ploh k'kheih ,goi pai hlu khaw alailäp ng'hngum ng'kieng ng'tü ciah akhaw tüi antare gui a mi ma nak hnging vai phäh ah khaw phaya yumng'ngaih gu tüi paing lawh ci gui.Na k'sing tu hmih ci mä.Tuhngawi gü pahta ak'da ung ka-k'chang gui nawh ak hngät ang'cet ng'cong law ung khaw gui nawh ami hlü nak gui k'be k'bawn tu pei gui khai ci neh a mi yihngei gui a mi piein na ng'ya tu man khai.Ahlü yah ung suh san ung suh be hlei khaw ami yi hngei ah mong ami piein na ng'ya tu man khai.Cun gui avan cuh Buddhah teihtana teng m'kot awn piein ung khaw yum ng'ngaih cuh kihkiok,kä cung käyum gui m'ki m'hlah nak vai phäh ah kiakci.

Buddhah nawh kihkiok taga gui k'sing k'chah vai k'tha nak vai.ng'yak hlü ng'ungtak taga gui shawh pai vai,dim kiäp vai haw ci.Buddhah nawh kih kiok taga gui,htabavah ah kä kiak ciah yum hngam gui,htabava kyah ciah k'sing k'chah awn m'thong m'hlat ci.Ak'hngih nak mong cuh Buddhah cuh sin ah yum ng'ngaih k'bäi nak vai htak hte tumat phih om ciah mäih kä law hleih,thavarah phaya kácung

khaw kä yum ci gui.Pahta ak'daung a mi pahta ca-uk gui ung khaw phaya kácung tharavah phaya ah taga gui vah om ci.Thavarah phaya a om vah ak'cang ah ng'ngai ci gui.Ahngei pahta gui ah kia hleih ak cang ah kä om ci ah thä hla ci gui.Am sah naw tüi piang ciah phaya cuh k'pami, am sah nawh k'hngumi,am sha nawh käk 'hngumi käk pami, ami van ung täng ng'coih ci cuh ami phaya om ci ,ci ah ami m'dang nak vai htakhte ak'da m'tho ci gui.

Cung phih ahngei pahta gui nawh a mi pahta ah phaya om ci,ci cuh m'dang nak vai htak the m'tho u khütah kä yum neh gaih ci gui.Pahta ak'da nawh thavarah phaya a om ah mong kum phia ng'bu k'da athok atha gui m'dang vai neh a mi k'tha nak tu pang ah phih tuh güt khäng htek ciah htakhte m'täh däh nak gui käh ami hnguh pha cuh cäi vai kiak ci.Buddhah pahta gui nawh cun ah htakhte m'täh däh nak gui ak cei ah a kia güt k'hmi k'hmon gui m'düm cang khai gui.

Ak' thum nak among cuh,Buddhah nawh yumhngam kä hlü hleih thavarah Phaya käh a yum ah kiak ci.A m'sha nawh cakyavala ah ng'yung m'cha m'lang vai hlü hleih thavarah phaya cuh yum ah piein ci gui.Cun cuh käh kia ba ci.Htikpan pinnya nawh thavara phaya yum ng'ngaih kä hlü law ba neh cakyavala ik'cha ng'tüi ng'dang lawk ci,ci cuh a püih kheh ah k'sing k'chah hnguhmat khai ah m'cha m'lang law piü ci.A m'sah nawh yei kiaik vai atikpe be ciah ng'tüi khaw pian vaithavarah phaya vah yum hngam vai khin ci,cikki gui.Cunphih käh kiak ci.Thavarah kiäm käh yumhngam

neh aphu om hleih yeikiai neh ng'tüikhaw ah atikpe be khai om ci gui cuh Buddhah pahta käh piein vai hlatha hlei yum ng'ngai ci gui'Phaya k'kang vati gui hngo täm káp k'da om ci.

Am sha nawh k'chang gui sih ami k'tha ken neh ami m'yung k'tha kä om hlei thavara ah tako hlü hleih yum hngam ci gui, cikki phih om ci.Cun ami ci tu pang ah phih htakhte m'täh nak nawh a ng'lat nah m'süm a ci.Thavarah phaya kä yum kiäm neh akia ah kä phyt hnging ciah, lum k'cham ci ah k'caw k'phlang gui a mät ah m'yung k'tha amät ah totloh awn khak läp läp ciah ng'g ng'gai gui khe phlän awng tang ci gui ah mong a säng säng ng'yak tu hti.Htavarah phaya cuh k'chang gui kumken khai hlü hleih yum hngam phih cikki gui .Kumken ci ah yum ng'ngaih cuh yum ung sin ah ng'cuh käh hlü hlei ng'gui ei ci.Buddhah pahta naw tah sin ah yumng'ngaih kä yum ci.Buichum ung ng'yung neh Buddhah nawh a hnguh täi cuhk'chang sing pang m'lung k'hnga a hti thieng vai,meitta taga,karuhna taga,htamma ditthih ng'tüi ci gui awn kiüm be vai ak'tung ah kiak ci.Buddha nawh htatih taga cä(k'khanmopi) mopi ng'nam vatah ung ka nawh m'lung khui ung k'plawn neh tha netah a ng'go ng'gai gui mät mät nawh k'sing vai ah k'tha nak awn ang'phlan (aphyei)hnguh vai sui vai k'tha m'tam ci.

27. Ng' Si ; Thavarah phaya htakhang käh a om ah akiak ung sin ah cakyavala nu cuh i ah kia neh a gok law?

M' Thein ; Phata avan ung sin ah ng'si
 m'thein nak vai tantayi (puma)gui vatthuh cat lam gui om
 ci.Caü ahtih ng'ngyan gui kä be pha hleih puma hlawk awn
 bächüm man ci gui.Cung phih müi gup hlu gui,rupahpeitah
 pinnya gui,netkhattah pinnya gui,Pumih peitah pinnya gui
 thawnda lawk ciah sin ah kumphia ng'bu 20 ung htikpan
 pinnya ah among gui nawh puma gui ah hngün ung ng'thun
 lawk ci gui.Htikpan nawh thavarah phaya ah yum ng'ngaih
 kumken kählü hleih cakyavala ah ng'yung awn pahtak hleih
 m'cha m'lang law piü ci.

28. Ng' Si ; Buddhah nawh cakyavala nah
 ng'yung awn pahtak hleih i ah ang a haw?

M' Thein ; Buddhah ah cakyavala ng'yung
 awn pahtak hleih a m'cha m'lang läi cuh,htikpan pinnya mah
 ah yum ng'ngaih awn akia ah ng'khing 'et ng'gui ng'coih
 hleih a kia ah m'iung na htu nak ci.Pathaihkah vak
 akkanyayuttih katha ung Buddhah nawh cakayavala adisum
 lah käk khei k'phlah hngingah caü...kum täm käp i baw
 k'chü
 yah ge ung sin ah kumki ng'lei ng'tüi law ba ci,ci neh m'dang
 ci.Ma pi k'bäih neh tui hmai nu ng'dang lawk ci.Kum täm käp
 ,tämkäp ibaw k'chü so khütah käk khei k'plah hnging ah
 m'cha m'lang vai khak läpläp ciah civahyuk(hmun k'ghing
 müi) gui hg'tüi ng'dang lawk ci.Mong nak chüm nak kä om
 ciah cun ah kia ng'täp avan cuh htabavah taga(akhaw tüi
 taga)ah phäh ah ng'tüi lawk ciah kiak ci.

29. Ng' Si ; Thavarah phaya om ci,ci cuh,htakhte käh om
 ci,ci neh nang nawh vah na piein, cung phih cäi vai ah kiak
 ciah a kia mong gui cuh I ah ci vai?

M'Thein ; Cäi vai akia gui cuh thavarah phaya
 om ci,ci ah htakhte ci neh yum hngam gui läi cuh käh ken
 ci.Tako awn sei m'dim m'hleih neh a maih ah mong,ak'bä
 ang'khän ah ami piein tu pang ah phih sei thanah gui,k'dai
 sayawan gui ah alüng ah hman ci nei,ci ne k'hngät phip
 htakhte kä gah man ci.Am sah nawh pei tukkhak nu gui ung
 ka akia ah cäi vai kumken ci,ci u hleih phih ng'yak tu man.A
 ng'yak bäng ah ng'yak tuman i k'cha kiakki ci neh m'cha
 m'lang ciah mik hnguh htakhte tumat phih kä om ci.Thavarah
 phaya ah suh sang neh yawka maih ci,a kut kho ng'gung ci
 gui niba ci ce kawlahalah ng'yak tu ba.Cung phih i sayawan
 i thunapyh ah yum ngak,tat hman ami yaik gui kä hnguh
 ng'yak tuman.M'däm neh a mi piein ng'yak tu khawlahalah
 gui cuh yum hngam vai ah htakhte ah phäh ahngün thun
 neh käh gah.Cäi vai kiak ciah yum hngam vai kiak ciah htakhte
 cuh akia ah mang vai kiak ci.I kia hlei phih ak'hngät m'cha
 m'lang neh käh gah vai gui kia san ci.Käh ng'ngaih tüh gui
 phih kia san ci.M'cha m'lang neh käh gah gui cuh thavarah
 phaya a om ah htakhte ah käh kiak ci.

Cun cuh mik mi ah hnguh hmat pinnya käh a
 kiüm be pha ah phäh ah kiak ci.Kiheit(Cheit) hmi ciah seiwa
 gui käh a ng'dang pha ung goipai ah mong käh hmat neh
 k'chang gui cuh phaya nawh (Kä cung)khaw nawh a pit a

peit nak ah yawka gui a tüih ah yum hngam ci gui.Cutah mikmi nawh i kia hleih ci cuh mi hmat piü ci.Goipai law ung sei awk vai.Mi kumki ng'leicuh hnguh hmat pinnya gui a kiüm be law pui ah akiak ung tuhbäih i kia hleih yawka akia law mi hmat ah hlo ah m'cha m'lang neh käh gah ah am sah a ng'tüi adi gui mi k'sing lawkkhai.

30. Ng' Si ; Cung phih k'chang k'da nawh thavarah phaya om ci ce, yumhngam ci gui.Hman hlei ah vah kiak khai.

M' Thein ; Cua käh kiak ci.Acaü kumki ng'lei pelep ci ah van nawh yum man ci gui.Cung phih cutah ngami van hma yup ci gui.Yum ng'ngaih tumat cuh a gui aken awn ahma ahman nätmüt neh kiak gah.Yum ng'ngiah tumat a hman lah i piein hnging nii tumat läcuh a mong alam ak'ni ah k'sing hmat vai teng m'kein k'tä kchä netah puk pitah kiak ci.

31. Ng' Si ; Buddhah pahta gui nawh thavarah phaya kä ami yum ung i ang a mi yum?

M' Thein ; Kei mi cuh k'chang sing vah yum ah kia hleih khaw,lah thavarah phaya käh ka mi yum ah kiak k'ci.K'chang nakki phung (Ktha nak ung)Buddhah käh cung a ng'müing van kiüm päng ciah k'chang tumat ah kia hnging ah kia hlei k'chang sing phung ak'tung ah kiak ci.Tanphu om ciah kami yum ci.K'chang gui cuh avicca hngeng hnging neh bä cang ci hnguh teng hnging ciah kami yum ci.Metta

taga,khanti(m'lung sawn taga),karuhna taga(k'chü m'gein taga),m'lung k'hnga k'ni tha ng'tüi ci gui cuh ng'gen ng'am,k'chang hngei hggeng,ng'u gui cuh ahngün thun neh k'plawn k'hleh hnging ci neh ka mi yum ci.Buddhah pahta gui ah lamm'süm,peit tak lah Buddhah ah namuna m'cu tu neh thek hai k'tha nak ung k'that nakki phung ang'piü ang'päng ah k'sing k'chah hnging ci.Ng' pha tu hnging ci,ci neh kami yum ci.Buddhah ah piein cuh "Mät vah mät ah ächap yihngei vai kiak ci.Mät ah kawm ah ahngei cuh äp chap yihngei vai kä kia hnging ci.Buddhah nawh lam m'süm ci.Mät nawh mät äp neh mät ah lam mät hteh vai."

4:HTILAH K'HMA

32. Ng' Si ; Ahngei pahta gui nawh thavarah phaya käh cung khaw gui ah piein ah hman ci hma ci ciah yum ng'ngaih cuh hmat ah kiak ci.Nang mi Buddhah pahta gui nawh thavarah phaya kä nami yum ci ah kia neh ah ma ahman i k'cha hmat vai ang?

M' Thein; Ng'yak hlü, m'lung k'hlaw,lah hleihlak ah k'khan ung ng'yung ciah ng'ngaih tüh,piein hlak gui,tüi k'kian gui,bilawh gui cuh nikpan ah hlat nak ah na m'kawm tha ci ah kia hlei käh nikki,hma ci.Peittak,meitta taga lah hmat,ng'ngyanpinnya ng'yung nak ciah ng'ngaih tüh,piein hlak gui lah biloh phung cuh nikpan gok nak vai lam k'tung

ah kia hleih nikki,hman ci.Thavarah phaya lüing nak ciah pahta gui cuh ahma lah a hman hmat vai ci cuh na piein ah hlo ah pihnyat taw ung vah boi ci.Cungphih Buddhah pahta ah hlo ah k'chang lüing nak ciah pahta ung i hma ci,i hman ci,ci cuh hmat vai,ak thuk ah k'sing vai mät mät nawh cicum vai.Pih nyat mong ah tah k'sing k'chah ah k'khan ah ng'yung ciah käü ci taga cuh ang'däih ah akiüm be vai.Acua kia neh ahma lah a hman k'sing vai phäh ah Buddhah pahta gui cu ang'phiek k'thum teng ci.

- 1.Büceng (ceitana)
- 2.Mät ung ak'cho a gok
- 3.K'chang hngei ung ak'cho a gok

Büceng cuh (peittak meitta taga lah hmat ng'ngyan pinnya gui ung ng'yung neh) ani ung mät nawh mät (m'hnga neh peit tak hlot vai meitta taga apung da vai hmat,ng'ngyan pinnya ahlüingtai law pihti vai)kum kem neh ahngei gui phih (ami peittak law pui vai meitta taga ami k'pun law pui vai)kum ah kiak ci.Cua akiak kung mät ah biloh gui khin ci,nik ci,käü taga awn phih kiüm be ci,hman ci.

Sin ung ang'khawi ng'cha nak gui ak'da om ci.Ak'hngät ak'ni pi büceng (ceitana) awn biloh tu pangah phih mät ung phih k'chang ung phih bä k'cho käh pel hmih ci.Ak'hngät büceng cuh ak'ni lam awn ng'lak mah san ci.Cun ah kia hlei phih mät ah biloh gui nawh k'chang hngei gui am bä k'cho pek ciah kia ci.Ak'hngät büceng k'se (ghoi hngam ciah ceitana)cuh mät ung bä k'cho om neh k'chang hngei ah phäh a cäi ng'ä nak vai ah mong ah kiak ci.Cun ah a mong

gui ah phäh ah biloh gui ak'ni phih ak'se phih ng'caw ng'cap san ci.Bü ceng (ceitana) käh ani ung mät ung phih k'chang ung phih bä k'cho maih ciah kia hleih käh nik ci.Büceng (ceitana) phih nik ci.Mät ah biloh ah phäh ah mät phih k'chang phih ak'cho a om ung cun ah biloh cuh alüing tang ah nik ci.

33. Ng' Si ; Cun ung Buddhah pahta gui ung ak'tung ah kiak ciah käü ci taga (Ko kyinttaya) gui om ne ang?

M' Thein ; Ü,om ci.Htilah k'hma ci cuh Buddhah phata gui ah,aktung ah kiak ciah käü ci taga nei.Ma pi ciah htilah cuh ami hmun ngon,käh cung a hmun k'ghing gui m'dim m'kat (panatih patah)hlawi hngeng.Ak hngih nak htilah cuh ami khawh m'guk m'gheim(ahdinna dana)hlawi hngeng.Ak'thum nak htilah cuh käk bü kama kung mong (kamehtuhm-icchacarah)hlawi hngeng.Ak'phli nak htilah cuh hle hlak piein (muhhtavadah)hlawi hngeng.Ak'hma nak htilah cuh yu lah nak'phiui k'phiawk ciah sei awk ei(htuhramerah yah macca pamadathana)hlawi hngeng gui ah kiak ci.

34. Ng' Si ; Ak'hngät ngon seih cuh nitu k'cang ci phih om ci.Avaihlü ah ng'daw ng'pek ciah yawka m'kiüt gui,kä cung na ngon khai ah k'chang k'Hma neh ngon ah hlo cä ä.

M' Thein ; Nang ah phäh läi ah nihngo khai.Cungphih cun gui ah phäh ah ikcha a ni vai? Nang ah hlo ah ngami phih ghing hlü k'khai gui ah maw.Ng'daw ng'pek ciah yawka m'kiüt gui na ng on khai na pong yah ung büceng(ceitana)cuh

ak'ni ak'se ng'toige san ci/Ak'ni lam ah teng ung bä k'choning pek khai akia tu pang ah phih ak'se täng ah ten gung m'kiüt gui ami sih cuh ng'khai neh ng'dang ci.Ak'hngät ngon seih vai hlü ciah hlo ah kia tu pang neh phih ngon ci nakki läi api ah phih ak'bä ah kä kia hnging ci.

35. Ng' Si ; Nang mi Buddhah pahta gui nawh m'ling ni m'hnga ni awn a Pahtak law ung nami kia ei tu hma k'ci.

M' Thein ; Buddhah pahta gui nawh m'khawi m'cha nak käh om en hleih a van k'coi k'pom nak ciah k'chü m'gein taga (Karuhna taya) pungda khai k'tha nak ah kiak ci.Ngami cuh kumking'lei ung a mät ahngün ung amät,amät ah among ung a mät m'htawi m'khawp ah ng'htawi ng'khawp tumat ah hnguk ci gui.Ngami naw mikmi cuh hngiphngäi thuk ng'ving neh hnguh vai khak ciah htabavah ah ng'coih nak käh ploh en pha ung ng'ngaih nak hnging ung vah ng'büh khai ci ah yum hngam ci gui.Htabavah taga avan khem neh htung mang, ahngün käh thun ba ah htabavah ah atha ak'khing kä k'poih nak ah hlui neh lak,thabavah taga k'kalunak,kieng kia k'kiüm k'khuih gui ah k'khan ah ng'ngah nak ciah cun ah hngip nep nak gui k'sing neh teng süm ä.

Tuhbäih htabavah taga gui nawh pungan tho ng'düi neh lan law piü ci gui.Khawk k'khi gui asik ah kia law piü ci.Lawng gui ung tui gui phih ng'noi ng'ek ghong ah kia neh dika law piü ci.Akia ah kiawn ciah k'phiu k'kha k'khihla gui phih cin law piü ci gui,bung gui m'htung gui phi khaw tai m'htung ng'plut nah kia law yop ci.Khaw tui khaw k'a gui

phih ng'plawn ng'hlat law piü ci.Avai hlü ah k'chang gui nawh tukah gui ngon seih gui m'dim m'kat gui apipi ah ami m'sawt vai hlü ung sin ah acheiane k'se gui kä pungdäm lawk khai hlü.Hmungui tumat tanphu tha ng'ngaih tu thei law pi vai phäh ah k'chang sing päng nawh k'tha nak ah nik ci.Sin cuh ma pi k'bäihneh käü ci htilah taga nawh a piein ah mong ah kiak ci.

36. Ng' Si ; Ak'thum nak käü ci htilah nawh kamehtuh micchacarah cuh hlawi vai cikki, kamei-htuhmicchacarah cuh i ang?

M' Thein ; Kamah cuh käk bü ah hle neh lak ung k'pei neh k'chang k'se om ah om ung cun cuh kameihtuh micchacarah ah kiak ci.Kiawng khui ploh phih m'don yah ung htietca om vai,meitta om vai ci neh k'chü khän te ah kia hleih kameihtuh micchacarah ah vah kiak ci.K'chu tu ba,cei tu ba awn om phih cun ah k'chü k'hän phloh ah kiak ci.Yum hngam nak phih htitca phloh ah kiak ci.K'chu ng'la goi ah ng'lak ung ng'gei ng'cam neh ng'hmat thei vai hlü ci.Cun ah akiak ung m'lung dim hla gei neh k'kiawng khui phih gei law pihti khai.

37. Ng' Si ; Kä ng'don ng'khah pha neh a täng ah om cuh kameihtuh micchacarah ma?

M' Thein ; Vang vei ah yum ng'hmat ng'hngi ng'gei awn ah akiak ung Käh yeh khai.Käh kiak khai ci tu pang ah phih atäng ah om ah civah hlu biloh k'hmih vai

käh nik ci. Käh m'don pha ah ng'lami tumat ah kiämah cuh lum k'cham ciah ng'go ng'gai ah kiak ci. Ng'don ng'khah güt a täng ah om cuh hlawi hngeng hnging ung ni pi ci, ci neh k'cu cam ci gui lah pinnya mah gi nawh yum ci gui.

38. Ng' Si ; Hle hlak gui ah a kiak ung i ah ci vai? Ü, hle kä a boi ung, ng'ai kä pläi ci, kia neh ang?

M' Thein ; Ng'büh ng'lawn mong, k'chang hlu mong gui ung hle kä piein ung kä kia tu k'chang ciah akiak ung cun hlawk ah cäi cat vai sek ciah carittah cuh pian tham vai khin lawk ci. Buddhah pahta ah kiak ciah k'chang cuh abä cang tu pi vai, abä yäh tu pi vai k'tha n aneh a buichum ah ng'gon ng'gai cuh a ge ah phüi chang piüpäng hnging ciah k'chang ah kiak ci.

39. Ng' Si; Bä tuk hmak ci. Agak ah kia hlei mä? Ng'sing khai. A pi hta Awk ah phäh ah i ah käh kiai hnging khai.

M' Thein ; K'chang gui nawh atuihlim ah phäh a ga ami awk ah käh kiak ci. M'lung k'phiei nak ah ami awk ah kiak ci. K'chang hlu ah ami awk kung phih atäng nei. Agak api hta nawh phih htatih taga gui ng'pei ng'peng hlak netah hmat(ahtih) taga gui phih m'di m'kat ci. Ak'cum ah a awk law ung ak'cho ng'sün läi cuh ak'nui k'pai ah dikat na hnging ci.

40. Ng' Si ; Am'cot hlok aawk awn htilah

kä pok na hnging ci ah kä kiak ci Ma? Am'cot cuh am'cot tu k'chang ah kiai.

M' Thein ; Kiak khai am'cot bäng. Cun ah a m'cot bäng hngo käh na m'hte hnging ung, na k'chü khan gui, na ng'gun gui käh khäng htek ba ciah kä kiak ci ma.

41. Ng' Si ; Htilah k'hma cuh a ng'lat nu ah maw. I gui kä bi vai ci bäng Piein ci. I gui bi vai kä piein ci.

M' Thein ; Htilah k'ma ci cuh Buddhah pahta gui ah käu ci taga a ng'yung nei. Ak'kiüm ak'be ang'päng ah ang'ah käh kia phak ci. Mikmi cuh käh nik ciah akyintcaraik gui cuh nät hmüt awn leng neh cun gui käh plo h en hnhguh vai ah k'tha nak vai. Cun am htilah k'hma ci. Käk bü bi gui a ng'düm law ung ak'bä gui leng neh bi neh gah piü. Avai hlü cua k'chü mi piein ci, ci vai. Buddhah nawh mikmi cuh ma neh hle piein ung leng neh hlawi vai. Cun ah hlawi netah ahman taga cuh ak'hngip ak'nep ah piein khin yah bäng ung piein vai ci neh ng'cäi ci.

Buddhah nawh "muhhta k'chü hlawi ci cuh hman ciah k'chü, äp chap vai ah k'chü, yum äp vai ah k'chü, yihngei äp chap vai ah k'chü piein thei ci ah k'chang ng'ming nak ci, Cun ah k'chang cuh kumki lawkah cuh käh m'hle m'hlak käh phiui k'hlek ci. M'tuk m'khawk k'chü hlawi hngeng ci cuh k'chang k'da ami m'lung ng'ngaih ng'pai khai sin ah hngün ung ng'yak vai k'chü käh piein hlak ci. Cun ah hngün ung ng'yak vai ah k'chü cuh sun ah hngün ung käh piein hlak ci. Cun ah k'chang cuh a mi m'lung ng'ngaih ng'pai ci gui

ng'gei ng'cam ba hlak gui ci.Ng'gei ng'cam ci gui am ng'gei ng'cam law pui khai ng'läk ng'an ciah k'tha pek ci.Yeiki ai ng'gui ng'coih cuh ani ah phäh ah am'lung gei ci.Ng'gui ng'coih cuh yum hni ci.Cun cuh ak'chü k'kaw ung a tha ah ceitana ah kiak ci.

Ghat ghum ng'lüung nget ci ah k'chü hlawi hngeng ci cuh apit kang ciah k'chü,ng'ngaih phiak ciah k'chü,yum hngak vai ah k'chü,m'lung ah gok ciah k'chü,hngip nep ciah k'chü,van ah yum ah k'chü piein hti ci.I käh ng'khän ci,läm kam k'chü hlawi hngung ci cuh akhin kalah awn ng'büh ng'läk ciah k'chü,hman ciah k'chü,a k'cho om ciah k'chü,taga awn mong ciah k'chü,vih nayah awn mong ciah khti ci.Cun ah k'chang cuh aphu tan ciah k'chü,ng'büh ng'läk ciah k'chü,a tikpe om ciah k'chü, bä ng'lawn awn mong ciah k'chü piein hti ci.

(Culah ha thih padaw mah htuk,Opammah vak mulah pannahtah palih taw)

5.HMUN PHIÄN NG'TÜÍ KHAW

42. Ng' si ; K'chang cuh hawi ka law neh hawi hteit Khai ang?

M'thein ; Sin ah ng'si cuh m'thein vai kia hnging ciah m'thein vai m'Kha K'thum om ci. Thavarah phaya (Kä cung) tako mah phaya gui yum hngam ciah-k'chang gui nawh

k'chang cuh thavarah phaya (k'khanpughi) nawh käh a tüi pha ung käh om pha neh, atüi law kon nah k'khanpughi ah ng' yak hlü ah k'chang ah akia law ah mong piein ci gui. K'chang ah ng' tüi khaw awn ghinghlei netah a sih law ung sin ah ng'tüi khaw ung a yumhngam a om kia ah ci ah thavarah mopi ng'dü ng'nam ung bo phih hteit ci, Thavarah ngeye ah bo phih gok ci.

K'chang hlu vatah mah gui lah htikpan pinnya mah m'sah nawh k'chang cuh htabavah among taga gui ah phäh ah anu ah poi ung K'chang ah kia neh gok law netah a sih law ung a pum ah ang' tüi pit ciah mong (a ng' tüi khaw apit ah mong) piein ci gui.

Buddhah pathta nawh cun ah ami piein ah mong goi cuh käh yum ci.Avai hlü ah bä ciah thavarah phaya cuh mikmi ak'cang ah na tüi gui ci ah a kiak ung kiüh kiok vai kiak ciah akut kho k'maih k'chang k'da i kia hleih ami hta nak gui ci cuh m'cha m'lang vai khak ci.Netah ak'hmo gui käh ami hta nak pha ung adi kat lah,ak'si ah ami hta nak gui phih i kia hleih ci cuh m' cha m'lang vai khak ci.

Thavarah phaya vatah m'cha m'lang nak ung ahngei ang'go ng'gai tumat phih om ci .Cun cuh, K'chang ah ng' tüi khaw ung khaw kum 60,70 bäng a om kia ghüt ah yehhngah mong awn thavarah ngaye ah thavarah yaica cuh thavarah ah cun daw ba ci,ci cuh a pi ah phih taga ciah mäih käh lawk ci.Kum 60-70,hlok ung thavarah phaya käh ayum tu,a om a seit tu ah phäh ah thavarah k'se k'ka a cun daw vai käh khin ci.

Acua hlo ah k'chang ah ng'tui khaw ung kum 60,70 hta a om a bä ah phäh ah mopi ng'nam ung thavarah ng'büh bä cun daw neh om ci, ci phih a peit ah a phu ken tuk hmak ci vai hlü ah kiak ci.

Ak' hngih nak ah k'chang hlu vatah mah gui lah htikpan pinnya mah am' sah ah m'cha m'lang cuh,ak htük ah thavarah vatah m'cha m'lang ah tah bä tu ba ci.Ngami ah yum ng'ngaih cuh k'bäi vai ah htikpan nii ng'hlawi tu ba ciah k'bäi k'bawn phih om ci. Cung phih sin ah m'cha m'lang nak ung ak tung ah kiak ciah ng'si K'ca gui käk phlan hnging ak'da om ba cang ci. M'lung ah hlo ah cäi vai ng'go ng'gai ciah a khaw tui tumat cuh,k'pa ng'sawn m'tui, k'hngu ng'sawn m'tui ci ah müi clatci hta goi ani ng'pawng ng' chum dü't awn,ik'cha a ng tui ng'dang law hnging vai.Netah cutah m'lung hne phlän pinnya cuh htikpan pinnya ah ng'pai tumat ah nä't hmüt piü ci gui ah kia hleih m'lung goi ng'lawn ng'hteh ng'hmat nak ah kiak ciah telepahti cuh m'lung ah müi khaw tui ung ang htuih ng'an tu vai khak law pui ci.

Buddhah pathta nawh k'chang cuh hawi ka lawk ci. Hawi hteit khai ci cuh yum vai ni tu pi khai m'cha m'lang ci. k'chang a sih law ung m'lung cuh sin ah ng'tui khaw ung mong na ghüt neh ng'tui ng'dang pung da te ciah gäng k'tha nak (Vahtana) gui,m'yung k'tha(Cwanyi) gui, htapaw letkhana gui awn a täng ah ng'tui ba khaw (ng'tui khaw hngei ung) ongtang ciah ng'sawn m'tui gui ung ng'yung ba ci.[Ak khtük pi mg' tui m'lung (patih htantei cik) ang' tui ng'dang am van nawh a hmat vai ng'yung ba ci,a ci ngai;

pahta k'phlan ciah]A cun awn kiäp kiäp ah bong ban law khütah ami hta nak ba.Netah ahlan ng'tui khaw awn am'kawn law ah m'lung k'hnga om kia lah ang'tui nak ba ah hngeit pei k'thai mong na neh k'chang ah ng'chüi ng'khong ng'tui ng'dang lawk ci. Cun ah k'chang ah ng'chüi ng'khong cuh pinnya mong,nupa ah oca mik hmai lah k'chang ah ng'htawi ng'bawm ah hlo among alam gui lah m'yung chüi k'thamah nak gui nawh piang tham m'thong m'hlat lawk ci.

Cukon ah asih law ba ung ng'sawn m'tui k'thai ah ng'tui law ba mä ci.Sih nak ng'tui law ba nak ci ah kia ng'täp cuh(ng'tui khaw)ng'tui nak ciah among ah kiak ciah avicca(kä hmat)lah tahna(ng'yak hlü)ang'tui a ng'düm ah chüt ah ang'sün ah ng'tui ng'dong khai.Avicca(kä hmat)lah tahna(ng'yak hlü)ang'tui ang'düm law ung kä ng'tui ng'sawn ba neh m'lung cuh nikpan a law k'hläih lam ng'chüp lah bü ceng nak ah kiak ci.

43. Ng'si ; M'lung cuh käü tumat ung ka nawh ahngei käü tumat ung i k'cha gok ci ang?

M'thein ; M'lung cuh radio ng'hngawp awn täng ci,ci neh ng'ngaih tüh süm ä.Radio ng'hngawp gui cuh k'chü ng'lung gui,ng'ai,tum k'khawn gui awn coh ng'phlai ah kä kiak ci.Fregueneg ahlü hlü om ciah m'yung k'tha (Energy)awn ami coh ng'phlai ah kiak ci.Cun ah ng'hngawp gui cuh tuih ghoh law akiak ung ngami cuh mopi khaw k'hä ung hteit ghüi ghüi ci gui.Cun cuh k'o tuih thanah ah k'o pha cet awn pha ba neh k'chü ng'ai ng'awm,tum k'khawn gui ah

kiak ciah k'o ami m'hlawt ba. M'lung ah ng'tüi kat gui phih acun ah hlo ah kiak ci. Sih law ung m'lung ah m'yung k'tha cuh khaw k'hä ung hteit ghüi ghüi ci. Cun ah m'yung k'tha gui cun vah ng' tüi ng'sawnm'tui gui nawh ami na pha ah kiak ci. Ng'tüi käü nak a bongban law ung cun ah m'lung k'tha cuh lu k'chawk ah lai ng'yung na neh hmun k'ghing k'chang ah tüi ng'dang lawk ci*.

***Abihdamma hlu ah piein ung cuhtih m'lung sih m'lung akat kon ah (cik tekkhanah tumat phih kä ng' lak na hleih)a hngu ah kap ge neh ng'tüi m'lung (ghin m'lung) ng' tüi ci. A cum awn ng' tüi khaw hnga tumat ah kia lawk ci.**

44. Ng' si ; K'chang tumat cuh ang'däih ah k'chang ah kia ba ci ma?

M'thein ; Käh kiak ci. Htattava tumat ku ah ang' tüi ba vai ng' dü khaw a ak'da om ci. A m'sah nat khaw ah ng' tüi ba ci, Am'sah ngaye khaw ah ng' tüi ba ci. Am'sah pyikta khaw ah ng'tüi ba ci. Cuk'cha ahlü hlü ah ng'tüi ba ci gui.

Nat khaw ci cuh ahngün thanah tumat ah kä kiak ci. Ng'tüi Khaw tumat ah kiak ci. {M'Thein ciah phungki ah ng'ngaih K'hnga ah kiak ci. Buddhah pahta taga hlu ah läi, nat khaw lah ngaye cuh ang' düng nak ah ng'dü hngün gui kiak ci. Pahta k'phlan ciah piein.}

Cun ah nat ng' tüi khaw ung ng'tüi ci cuh hngip hngäi ciah käü om ci. Lüng nak ah yumhngam vai gui bäng cung

gah ci gui .A m'sah pahta gui nawh (Heaven) k'khan khaw ng'dü ng'nam cuh a ng'däih ah ng'düng ciah khaw ah ng'hmü ng'hma hleih ng'ngaih k'hnga na u neh, a cua ng'tüi vai a k'ghuih gham ah k'tha nak ci gui. Cung phih cua kä kiak ci. Avan ah among ah phäh ah kiak ciah alam ah hlo ah khaw hngün khaw ng'nam phih kä ng'düng ci. Cun ah nat khaw ung ahmun kum ang'piü law ung k'chang ah khaw ung k'chang ah kia ba hnging ci.

A cun ah hlo ah ngaye phih ahngün thanah tumat ah kä kiak ci. A ng'tüi khaw ahlü hnga tumat ah vah kiak ci. A cun ah ngoye ung ng'tüi ci cuh hngip hngäi ciah käü om netah lüng nak ah m'lung ah yaica, käü ah yaica cungah ci gui.

Pyikta ng'tüi khaw cun phih ng'tüi khaw hlü hnga tumat ah kiak ci. Ani phih hngip hngäi ciah käü om neh, a ng' däih ah a ei vai mangca m'gümgäi ci. A phü yen nak kä om hlot ci.

A cua kia neh (nat) khaw gui cuh lüng nak ah yum hngam vai gui bäng cungah ci gui .Ngaye lah pyikta gui cuh bäh ng'mang lah yaica ng'caw ng'yah hleih cungah ci gui. A cua kia hleih k'chang ah khaw lah a hngei khaw ah ng'lak mah cuh käü lah buichum cungah gui ang'lak mah ah kiak ci.

45. Ng' si ; Mät hawi ng'tüi ba vai ci cuh i nawh phupit ci ang?

M'thein ; Mät hawi ng'tüi ba vai, ci nak ung ak'tung pi among cuh(kan)ci ah om ah kiak ci.Cung phih cun ah among tumat bäng ah läi käh kiak ci.Om ci ah kancuh bi,ci ah kiak ci. Büceng hlu neh m'lung(ah bi)ng' ngaih tüh cuh ceitana ah kiak ci.Akahnga ah piein ung a caü ik'cha mi ng'ngaih tüh neh i k'cha bi te ci nawh a tuh chü ng'hngün ung na phupit ba ci.A cun ah hlo ah atuh chü ng'hngün ung i ah mi ng'ngaihtüh neh i ah mi bi ba, ci nawh ngawi ah kawai na phukpit ba pei gui ci.

Hngip hngäi neh meitta tha ciah k'chang cuh(nat)khaw ung phih kiai,yum hngam yei kiai vai ak' da bui chum nak ah k'chang ah ng'tüi khaw ung phih kiai ang'tüi ba vai da pi ci.Thüihlei ng'ä ng'cäi gui da neh a kia ah ghat ghum nget ngong ciah k'chang ngaye ng'tüi khaw ah phih kiai,yaicatukkhah gui ak'da bui chun ciah k'chang ah ng'tüi khaw ung phih kiai ang'tüi ba vai da pi ci.

Ak'tü k'kiai ah ng'yak hlü ng'um ng'tak,ak' ghu k'gha ah m'güm m'gäi, i yang ung phih käh lawlam hleih ak' hlaw k'hlik ah ng'yak hlü ng'um ng'tak,cun ah taga k'se gui be ciah k'chang cuh pyikta ng'tüi khaw ah phih kiai,ng'yak hlü m'güm m'gäi ah phäh ah i ah akia vai käh hmat neh a ng' müi ah yaica ciah k'chang ah ng' tüi khaw ung phih kiai, ang'tüi ba vai da ci. Sin ah ng'tüi khaw ung ak'ghuih k'ghat ah ng'tüi ng'dong ciah m'lung k'hnga om kia gui cuh a ngawi ng'tüi khaw ung phih kia ba täng khai. Cung phih k'chang k'da läi cuh k'chang ah kia ba täng ci.

46. Ng'si ; Cun ung ,kan nawh mät käh na phupit ci ah akiak ung cun ah m'lung k'hnga om kia gui cuh m'thong m'hlah hnging vai maw.

M'thein ; M'thong m'hlah hnging k'kheng vai. Cun cuh makkin 8 tung ka ng'sün ät ah kiak ciah htamma vayamah makkin apiein ah mong ah kiak ci. Cun ah m'thong m'hlah hnging vai cuh mät ah ng'sung yäih, netah gäng thek m'yung k'tha nak i hlok ah a om lah cun ah om kia i hlok ah ang'chüi ung mong ci.Cung phih k'chang m'sah cuh cun ah om kia m'thong m'hlah vai käk tha nak ah,käh yum ngak vai ah k'se k'cho gui bäng cun daw gü ah, cun ah om kia k'se ah k'kiüm k'khuih k'ka ah ng'khun kawp neh a mi ghün ah k'chuih om ci gui, ci phih ak'cang nei.Cun ah hlo k'chang gui cuh a mi m'lung k'hnga om k'se gui käh ami pian tham m'thong m'hlah ung tukkhah yaica lä cang khai gui.Cun ah om k'se gui a sho law lei lei ung pian tham m'thong m'hlah ba vai khak law lei lei ci.

Buddhah pahta k'chang gui cuh cun ah ng'kho k'sing k'chah u neh käh yum ngak vai ah k'se k'cho gui ng'tüi ng'dong nak ciah om k'se gui hlawi hngeng neh yei kiai yum ngak vai ah bä k'cho gui ng'tüi ng'dong nak ciah om kia k'bä gui pung da khai k'tha nak vai am'kot bä phung gah vai cicum ci gui.

Apyit (yehhngah) kang ciah k'chü piein hlak, apyit (yehhngah) käh kang ciah k'chü piein hlak hlawi, apyit (yehhngah) kang ciah bi bi,apyit (yehhngah) käh kang ciah bi,bi vai hlawi gui ah hlo ah taga k'tha nak cun phih m'lung

k'hnga om k'se gui pian m'tham vai ah nii tumat ah kiak ci. Buddhah pahta gui ah ng'tüi khaw pum cuh m'lung atheing thap vai lah m'lung k'di m'lung k'se gui ung ka ghinphion nak vai m'cu m'ceng ng'thei ng'thang nak ah m'süm k'hmu h tumat ah kiak ci. Avai hlü ah, m'lung sawn lah k'chü m'gein cuh acaü na ng'tüi khaw ung ng'tüi ng'dang ciah m'lung k'hnga om kia gui ah akiak man ung cun ah m'lung k'hnga om kia gui cuh sin ah ng'tüi khaw ung phih ng'tüi ng'dang ba khai. Sin ah ng'tüi khaw ung m'lung sawn lah k'chü m'gein cuh k'tha na pui neh a pung däm vai na ci ung cun ah m'lung k'hnga ng'ngaih tha gui cuh ngawi ng'tüi khaw ung akia pui ah k'tha mah law pi khai. Cun ah akhin ak'sho khäng htek law k'ciah m'cu m'ceng tumat m'chüh m'kat vai a khak cuh ng'khai ng'lang neh hmat phia hleih ng'yung ciah taga ah kiak ci.

Tuh bäih nang ung m'lung sawn, k'chü m'gein ciah m'lung a om ung u nawh a lwe ah na m'lung käh k'tek ba hnging khai. Nang nawh phih a hngei ah k'khan ah gen k'se m'lung käh na tha ba khai. K'chang gui nawh phih ning yum ci gui. A cua kia neh nang cuh na yeikiai law pui, na hla gei law pui khai kiaik ci.

Tuh bäih avai hlü hngei tumat mi teng ba süm kaw. Nang cuh caü na ng'tüi khaw ung m'lung k'hnga na m'cu m'ceng man ah phäh ah m'lung sawn vai, k'chü m'gein vai m'lung tha awn sin ah ng'tüi khaw ung k'chang ah na kia lawk ci, mi ci kaw. Nang cuh sin ah ng'tüi khaw ung cun ah m'lung k'hnga ni gui k'thamah law pui, pungdäm law pui

khai käh ci ah na om en dü t ung cun ah m'lung k'hnga k'ni gui cuh a pi k'täi ah ken law lei lei neh maih lawk khai. A ngawi ng'tüi khaw ung a lü ng ah maih neh kiak khai. Sin ah ng'tüi khaw ung m'lung sawn, k'chü m'gein ah m'lung k'hnga k'ni gui ah k'tha aken law ah phäh ah sin ah ng'tüi khaw ung phih kiai, ngawi ng'tüi khaw ung phih kiai, na m'lung än neh na m'lung k'se nget ngong ghat ghum gui pung däm law hnging ci. Cun ah m'lung k'hnga om kia k'se gui nawh atüi ah käh yum'nai vai gui phih na bui chum khai.

A k'hngupi vaihlü tummat mi teng ba süm kaw . Nang ah acaü ng'tüi khaw ung na m'lung k'hnga om k'se gui ah phäh ah sin ah ng'tüi khaw ung na m'lung än khai, na m'lung k'se khai mi ci kaw. Cun ah käh nik ciah m'lung k'hnga gui cuh käh yum m'nai vai ah k'cho gui ng'tüi nak ci, cineh nak sing ah phäh ah cun ah m'lung k'hnga gui pian tham m'thong m'hlah vai na k'tha nak ci. Cun gui cuh m'lung k'ni m'lung k'bä gui awn m'thong m'hle neh a hngün na thun ci. K'tha nak ung kia hnging ciah kia hleih cun ah m'lung k'se m'lung k'h mü gui nak'hleh hnging ung nang cuh m'lung än m'lung k'se ah phäh ng'tüi ciah käh yum m'nai vai ah a k'se k'ka k'cho gui ung ka nawh na phiong khai. Nang cuh sin ah m'lung k'se m'lung k'h mü gui a lü ng ah käh na hawi hngeng hnging ung phih ami k'tha ken khai na ci hnging ung ngawi ng'tüi khaw ah a pi ah nak tha nak dü t awn a pum ah hawi hngeng hnging neh ngami ah phäh ah ng'tüi ng'dong ciah käh yum m'nai vai ah k'se k'cho gui ung ka nawh na phiong hnging khai.

47. Ng'si ; Nang cuh ngawi ng'tüi khaw ah mong ak'da na piein ci. Cung phih ngawi ng'tüi khaw a om ah mong k'bäi k'bawm m'tähdäh nak na m'dang hnging ci ang?

M'thein ; Buddhah pahta ah hmun phlän ng'tüi khaw yum hngam nak k'bäi khai htikpan pinnya hlu m'täh däh kon ah phih ahmün m'tähdäh gui phih om ci. Cun ah a om cuh sin ah hmun phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih tumat vah om ci. K'khankhaw ng'dü ng'nam(Heaven)om ci, ci cuh k'bäi k'bawm m'dang vai i m'täh däh phih käh om ci. Ak'cang läi ah ,k'chang a sih ung dika neh ng'tüi khaw hngei käh om ba ci, ci ah yum ng'ngaih gui ah phäh ah phih k'bäi k'bawm m'tähdäh nak käh om ci.

Cung phih m'lung hne phlän pinnyamah gui nawh läi ng'piü lawk ciah kum 30 ung a caü ng'tüi khaw gui a ng'khai a ng'lang ah süm ba ciah k'chang m'sah ah mong k'täih k'täp ci gui.

Avai hlü ah-England khaw ah kum 5 lawk ciah k'hngumi hta tumat nawh a hngei a nu lah a pa süm ba gawi ciah piein ci. k'Hngumi hta nawh ahngei k'chang tumat ah ng'tüi khaw om kia gui ah khin ciah among taga gui ang'khai ang'dang ah piein hnging ci. M'lung hne phlän pinnya mah gui gok law neh ak'da ah ng'si k'ca ci gui. k'hngumi hta nawh ami ng'si päng piein ci.

Hngumi hta nawh Saping khaw ah ng'ngaih ah pigaw tumat ung a om man piein ci. A om nak man ah pigaw ng'ming, lam ah ng'ming, im ng'phei gui ah ng' ming, a om

nak ah a k'hngüp tä a om mong apüihkkeh ah piein ba ci. Kaa nawh mok hleih a k'hngüp gawi nak ung a sih ah mong phih mik tui ng'hlu ah piein ba ci. A piein päng a püih kkeh ah k'täih k'täp u hleih avan ak cang ah kiak ci. Cun ah kum k'hma lawk ciah k'hngumi hta ah piein ah ng'ming awn pigaw cuh Saping ah om ci. A piein ah lam ng'ming ung a piein ah mäih im phih om ci. A ng'sing ng'chah tu pi cuh a cun ah im ung om ciah, a khaw kum 23 lawk ciah k'hngumi tumat ng'piü lawk ciah khaw kum k'hma ung kaa nawh mok hleih sik ciah kiak ci. Acua kia hleih Englan khaw ah om ciah a khaw kum k'hma k'hngumi hta cuh Saping khaw ah käh gawk tu mam mih neh cun gui ik'cha a püihkkeh ah a hmat vai.

Ak cang ah läi, cun ah ng'tüi khaw piein hnging ci cuh, cun tumat bäng ah käh kiak ci. Baginia tekkahto, cik pinnya thanah, Pamokkha Ianstivinsin nawh a guk ah "Hmun phlän ng'tüi khaw a om mong m'süm ciah ng'tüi kia m'ku "ca-uk lah" Hmun phlän müi ng'tüi kia gui" ci ah ca-uk gui ung cun ah hlo ng'tüi kia ak'da m'damg m'ya ci. Ani cuh ak da nawh ami yum hngam ng'ngaih tu ah htikpan pinnyamah ah kiak ci. Ng'tüi khaw ah mong piein hnging ciah k'chang gui ah mong kum 25 pum a k'täih k'täp law ah mong cuh, Buddhah pahta k'chang gui ah khaw phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih gui ah phäh ah akia ah khäng htek ciah k'bäi k'bawm gui ah kiak ci.

48. Ng'si ; Caü ng'tüi khaw gui hmat ba ciah m'yung k'tha cuh khaw k'nget ah bi ah am'sah nawh a mi piein ung piein hnging ci gui.

M'thein ; I pang phih na yum hngam awn käh a ni ng'htuih düit awn khaw k'nget ah bi ci neh käh na k'hlet hnging khai. Yum ng'ngaih tumat ku ku cuh k'bäi nak vai ding kiäp ling khäng ciah among k'cang gui m'dang law ung, cun ah yum ng'ngaih cuh na k'hleh hlü ung among alam ng'gui neh khin k'ka ciah na m'täih m'hlan vai. Käh m'täih m'hlan ah käh khin hleih ng'khih ng'bah nak ah khaw k'nget awn ng'phak ciah k'chü awn piein vai käh nik ci.

49. Ng'si ; Khaw k'nget ah mong piein cuh nang nawh ng'khih ng'bah nak nacik ci. Hmun phlän ng'tüi khaw ah mong piein cun mä ng'khih ng'bah ah käh kiak ci ma?

M'thein ; Abihtan nawh ng'khih ng'bah nak am cuk'cha k'phlan ci. Among alam htapavah lah akia tu k'cang ah k'khan ah käh yung na neh k'ce pinnya ah hlo yum ng'ngaih goi ng'khih ng'boi ng'lawn ng' hteh ci ung ng'yung nak ah yum hngam ci neh k'phlan ci. Hlikpan pinnya mah tumat ku nawh a guk ah khaw k'nget ah om ah mong a ng'sing ah ami k'täih k'täp nak na k'hmu hnging ung khaw k'nget yum hngam mong cuh ng'khih ng'bah nak ah käh kiah ciah ka k'bäi tuk khai.

Khaw k'nget ami k'tä k'chäh nak k'hmät phih käh ng'yak tu man. Htikpan pinnya mah gui nawh cun ah hlo gui

k'täih k'täp vai yaica käh sui ci gui. Acua kia hlei khaw k'nget ah om mong k'bäi k'bawm m'täh däh nak käh om ci, ci neh ka piein ci. Cung phih mi hmat ah k'bät ah hmun phlän ng'tui khaw a om mong m'süm m'dang ciah k'bäi k'bawm m'täh däh nak läi cuh om ci. Acua kia neh hmun phlän ng'tüi khaw yum hngam cuh ak'ken chüm kia tu k'cang ci gui ung ng'yung ung, cun ng'khih ng'bah nak ah käh kia ba hnging khai.

50. Ng'si ; Bä ei khai, cung, hmun phlän ng'tüi khaw yum ciah htikpan pin pinnya mah gui mä om man ne ang?

M'thein ; Om ci ah maw . Kum phia ng'bu 19 ung kiawng canit tüi pong püi kon ah Dawin ah theory cuh ak htük ah ghung son ciah htikpan pinnya mah Tawmas hatslei nawh hmun phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih cuh akia ah yum ngak vai ah yum ng'ngaih ah kiak ci aci. A ng'ming thang ciah a ca-uk tumat ung si k'cha guk ci.

{Hmun phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih cuh Brammanah vatah ng'ngaih k'hnga ung a ng'yung ung phih kiai, Buddhah vatah ng'ngaih k'hnga ung ang'yung ung phih kiai, cun ah yum ng'ngaih cuh Cakyavala lah k'chang ah ng'lawn hteh müi yum ngak vai ah m'cha m'lang hleih hnguh ah kiak ci. Cun ah m'cha m'lang ah yum ngak vai akiak cuh, ahmün mong

yum ngak vai akiak ah tah käh ken tu ba ci.Cun ah yum ng'ngaih cuh ak'yä k'ten ah ng'ngaih tüh man ci gui bäng nawh a mi ng'tüi püi kep ven ah käh kia hnging khai ci ah amongm'dang awn ng'ki ng'dam hngo khai gui.Ngami ah kon ah u käh ng'ki ng'dam khai.Sin ah hmun phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih cuh ng'sün ng'dün hlüngtai ng'tüi ng'danglawk ciah khaw tüi taga ah hlo ah,ak'cang ah om ciah lawkah ung ng'yung nak ah kiak ci.}

Netah,Einstain ah teih püi ah phih kia neh ang'ming phih thang ciah Swedin khaw ah ka netkhatta peitah pinnya mah Gustaf Stromberg nawh phih hmun phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih cuh yum ci.Ani ah yum ng'ngaih cuh-

K'chang ah hmun m'cha cuh kumki ng'lei k'khanah k'chang ah akia ba lah i cuh yum ng'ngaih gui ng'lak mah ci.1936 kum ung India acoyah anamah gui nawh akia ah hmat tu hlü vai ah among tumat k'täih k'täp u netah aciyin khan man ci gui.Deili pigaw ah shantih deivi ng'ming nak ciah k'hngumi hta tumat

(Deili pigaw awn maing-500 ng'lak nak ciah puttarah pigaw ah) acaü ang'tüi khaw ah mong ak'kheng ah piein ba hnging ci.Acaü ang'tüi khaw ung si netah a kum ät nak ung sin ah ng'tüi khaw ung ng'tüi law ba ciah a piein .Acei ah ng'ming,a hta ah ng'ming gui piein ci.A ng'tüi khaw ah mong phih piein ci.K'täih k'täp mong commission nawh acaü ang'tüi khaw ung a khaw k'chang gui man ah om nak ah ng'khah püi ci gui.A khaw k'chang gui man nawh Shantihdeivi ah piein avan k'bäi tuk ci gui.

India khaw ah hmun phlän ng'tüi khaw ci cuh ng'neng ci ah mong ah kiak ci.Sin ah mong ung m'cäi gui ci cuh k'hngumi hta nawh among ak'da asüm ba ah phäh ah kiak ci.Sin ah mong lah ahngei täng ciah a mong gui nawh "hmat nyan cuh m'di m'dam neh käh gah"ci ah htapaw taga ah phäh ah ng'khap lawk ciah ng'bäi ng'bawm m'täh däh nak ah piein hnging"

Kapahkuhlahhtahmakkah Unesco ng'htawi ah u sawng hnyonkyayei hmu ah kiak ciah, ang'ming thang ciah Britishah htikpan pinnya mah Julian huslei nawh hmun phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih cuh htikpan nii ng'ngaih k'hnga ng'ngaih tüh awn alüing ah ng'cawih ci,ci neh yum ci.A ni ah yum ng' ngaih cuh —

“Kchang asih law ung a ng'däih ah ghingtho ciah hmun m'cha cuh i kuku awn baw lut lawk ci,ci cuh k'hlet khai i käh om ci.Ng'hlüh ng'khät ciah kieiinan ng'cüi (htatin)tumat cuh i ku ku awn baw bi bik ciah cet nawh a tüh m'chäh ah hlo ah kiak ci.Cung phih kiomeh kieiinan ng'cüi(htatin)cuh ng'muik'thai ah kiak ciah k'o pha cet awn ani ng'lawn ng'pha hnguh ung(htatin)ng'cüi tumat bä ah akia ba hmat vai kiak ci.Kia hnging ciah mong om ciah ng'mui m'cha ah luh law cuh acun awn täng ciah hmat vai.Ng'mui m'cha cuh pum käü ung i ku ah baw käh a om ba ung cun cuh i ang ung phih ng'ngaihtüh tui k'kian thei khai käh kiak ci.I ang ung phih cun hmat thei khai käh kiak ci.

“Pum käü käh om hleih k'chang tumat ah ng'tüi neh a om vai cuh ng'ngaih tüh awn phih käh kia hnging ci.I Kia hlei ci ung k'chang ah akia vai cuh a pun käü ung ng'yung hleih ah kiak ci.Kiomeh kieiinan tumat cuh k'o m'hlo cet awn a ng'lawn ng'pan ah hlo ah k'chang gui awn acun ah hlo ah ng'lawn ng'pan neh (pum käü ung ka nawh)va lut vü k'ciah tumat ku cuh mi ng'ngaih tüh hnging ci.Sih nak ci cuh ka hnguh hmat hnging hlawk ka piein ung,cakyavala k'kiawng ah ng'phiui ng'hlek hteit hton ciah htapawah(akhawtüi)ahlü hlü ah ng'plawn ng' hlah ah vah kiak ci.Cun ah akhaw tui(htapawah)ahlü hlü nawh m'lung cuh daw chang khai ah bi nak tumat ah bi na hnging khai ah tumat ku awn a ni ng'sün ng'phan hnguh awn hmat m'lung ah käh agawk ba pha k'chuih cakyavala ung ng'phiui ng'hlek ghüi ciah kiak ci.**

** Sin ah htikpan pinnyamah cuh hmun phlän ng'tüi khaw yum tu pang neh phih ayum ng'ngaih cuh

Buddhah vatah nawh ng'düng khäng
neh ang'däih ah ghing hlei ciah
m'cha,attah yum ng'ngaih cuh käh
yum ci.Ng'tüi ma ah sih m'lung cuh
achük kon ah cetkan ät hta phih käh
ng'lak na neh ng'tüi khaw k'thai leng
ciah m'lung (patih htantei
m'lung)ng'tüi ci,ci neh yum
ci.M'Thein ciah phungkyi nawh cun
ah htikpan pinnya mah ah hmun
phlän ng'tüi khaw a yum bäng m'tung
hlü ngai ci.Ani ah yum ng'ngaih yum
tu neh a m'tung ah kähkia ngai ci.

American cet hmuh pinnyamah Henery fort ah hlo
a hnguh ge yum ci naw hmum phlän ng'tüi khaw yum tuk
ci. Hmun phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih cuh thavarah
phaya vatah,yuk vatah gui awn käh täng neh ,ng' düng hlüng
khai bi nak ung ak'hngih nak among am'kot pek khai ah kia
hleih hmun phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih cuh a yum ah
kiak ci. Henery fort nawh cuk'cha piein ci.

"Kei ka khaw kum 20 yah
ung hmun phlän ng'tüi khaw yum
ng'ngaih cuh yum neh ka cicum man
ci.Cun ah hlo cuh kharit yan pahta
taga nawh i phih käh m'dang m'ya
ci.Bi nawh phih kei,a pi ah phih käh
na k'phiei ci.Ng'tüi khaw tumat ung

mi m'cut bum ah bui chum cuh ngawi
ng'tüi khaw ung käh htung mang
hnging ung cun cuh i käh mong khai"

kei,hmun phlän ng'tüi khaw
ka hnguh hmat law cuh cakyavala
khaw pum ah bi pongpüi nu cuh ka
hnguh awn täng ci.kei ah ng'ngaih
k'hnga gui m'dang m'ya nak vai akhin
gui om ei ba ci,ci neh ka hmat lawk
ci.Akhin nät hmüt nak käh om ba ci
kei cuh nayi kut ban ah tüih phan
k'chang ah käh ka kia ba ci.Lu ng'lang
ng'ngyan ghat ci,ci cuh buichum ah
kiak ci.A m'sah nawh lu ng'lang
ng'ngyan a ghat cuh parami ah
baw,ng'tüi püi(bicah)ah baw ng'ngai
ci gui.Ak'cang ah läi cun cuh ng'tüi
khaw ak'da ung a na am'cun vü ah
ng'säi hla pung da ciah buichum gui
ah k'cho taga gui ah kiak ci.A m'sah
cuh ahmün k'chang gui ah tah ng'vai
tu ba neh hnguh hmat tu ba ci gui.

"Hmun phlän ng'tüi khaw
yum ng'ngaih ka hnguh nawh ka
m'lung na geitu ba hlak ci.Nang cuh
tuh bäih piein gui hmat tan na tha
hlü ung k'chang gui ah m'lung gei

**khai ah na tha vai.Ng'Tüi khaw ak'hla
ah hnguh nawh(ng'tüi khaw ak'da
hnguh hmat)k'tha mi m'tam ah
ak'dim ak'kiäp cuh a hngei k'chang
gui am phih katei paitu hlü k'ci"**

Acua kia neh Buddhah pahta nawh am'thei ah hmun phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih cuh k'bäi nak vai htikpan nii a ng'täh ng'däh om bä bä ci.Sin ah hmun phlän ng'tüi khaw yum ng'ngaih cuh yuktih peitah nii awn a mong alam akia ah ng'gui ci.Thavarah vatah lah yuk vatah nawh käh ani k'phlan hnging ah ng'si k'ca gui k'phlan tu cuh ng'säi tu k'hma k'ci.Cung phih m'lung läi cuh akia ah na gei hlak ci.Sin ah ng'tüi khaw ung na ploh hnguh ah among gui pian ba vai ak'hngih vei nak among am'kot gui käh gah ah,am'kot k'ni käh om ciah,sin ah ng'tüi khaw ung m'cun k'bum ah m'yung k'tha lah thei nak gui ng'düing hlüing khai bi nak vai akhin käh om ciah ng'tüi khaw htapaw taga ah tah ka tu ba ci i om ba hnging khai ang!

Bä ciah phaya ah ng'ä ng'cäi awn akiak ung,nang,sin ah ng'tüi khaw ung nikpan kähna gah tot ung ngawi ng'tüi khaw ah na k'tha nak ba hnga vai am'kot k'ni na gah khai.Nang sin ah ng'tüi khaw ung a ng'hma na ploh hnguh ung ngawi ng'tüi khaw ung na piangtham ba hnging khai.Nang sin ah ng'tüi khaw ung käh na gah hnging gui cuh ngawi ng'tüi khaw ung na gah law hnging khai.A kia ah cäi vai ni k'ciah m'thei m'thang mong gui nei.

6.KARUHNA (K'CHÜ M'GEIN) LAH PINNYA

51. Ng'si ; Karuhna (k'chü m'gein)lah pinnya ah mong cuh Buddhah pahta k'chang gui nawh piein u hleih ng'yak tu hti.Cun ah k'chü ng'lung gui cuh i ah ng'phlan ci ang?

M'thein ; Am'sah pahta taga gui nawh(a ng'phlan akia ah ng'hnet ci gawi ah)karuhna (k'chü m'gein)käh cung metta cuh ak'tung pi pahta mong ayahtawi ah kiak ciah yum ci gui.Cung phih ngami cuh ami hnguh hmat pungda khai käh cikki gui.Acua kia neh ami gah ah k'cho cuh akia ah a m'lung nik ciah k'chang k'ang,a hnguh hmat käh om ciah k'chü m'gein k'chang awn chüm nak ciah ak'cho ah kiak ci.

Htikpan pinnya ah hlo ahmün ng'ngaih k'hnga lam gui ah kia hleih phih hnguh hmat ak'ni pi ah pung da khai k'tha nak vai,karuhna(k'chü m'gein)cumboi ciah m'lung ah htu nak phung nong vai ci ah yum hngam ci gui.Acua kia neh htikpan pinnya cuh käh cung,htikpan pinnya mah gui cuh(htikpan pinnya ung ka nawh gah vai ah)yah lat gui bäng k'hnga na neh a mi hlä yang nak ah k'cho lah htikan pinnya cuh k'chang gui m'hlui m'bei nak vai kiak ci,ukchüp k'kiüm k'khuih nak vai käh kiakki ci cuh k'hmih ah k'cho gui ng'tüi lawk ci.I kia hleih ci ung htikpan pinnyamah gui cuh anuhmyupung bi,yawka m'kiüt gui tuk-ah lah ahngei mong gui ng'düing hlüing khai biloh vai ami thei ah pinnya gui ami htung mang ah phäh ah kiak ci.

Am'sah pahta taga gui nawh among alam sawn chang nak taga lah hngut hmat pinnya cuh yum yei nak lah

yum hngam nak ah hlo ah m'lung a cat ah ga ah hnguh htein ci gui.Htikpan pinnya nawh yum yei nak lah yum hngam ah hlo m'lung ah cat ah mong gui cuh among alam sawn chan ah pinnya lah age ah akiak nak ah ga gui ah hnguh htein ci gui.

Buddhah pahta nawh tah(karuha lah pinnya)ng'cawih ät neh kiüm be ciah k'chang tumat ah kia vai m'thei ciah kia hleih nang cuh karuhna (k'chü m'gein)lah pinnya pungda khai na k'tha nak vai.Netah Buddhah pahta cuh ak'hmü ah linggai nak vatah ah käh kia neh bui chum ah k'khan ung ng'yung nak ah kia hleih htikpan pinnya phih kiüh vai käh om ci.

52. Ng'si ; Cua akiak ung Buddhah taga hlu ah pinnya ci cuh i ang?

M'thein ; Ak'hlüng pi taga cuh,a khaw tüi(htapawah)taga gui van Paramatthah htapaw awn käh ng'düing ci.käh kiüm be ci.Attah ah käh kiak ciah hnguk ci.Cun ah ahnguh a hmat pinnya cuh apum ah hlatha netah nikpan ci ah bä ng'lawn ciah üp awi nak lah m'lung hla ah gei nak gah hlak ci.Cung phih Buddhah k'bä nawh cun ah pinnya ng'sün cuh ni hleih ak'da nu ah käh piein ci.

Tunmat ku nawh apiein käh sawn chang käh ng'ngaih tüh ah yum hngam ung bä cang ciah pinnya ah käh kiak ci.Bä cang ciah pinnya cuh mi mät nawh lüing naneh mi hnguh hmat ah pinnya ah kiak ci.Cun ah pinnya ng'sün gah vai phäh ah hnguh hmat ah m'lung k'hnga cuh linggai m'lung

awn käh phai hngeng vai.M'Hteih net ng'ngaih tu vai.Mät ah yum ng'ngaih awn ng'kie ng'kia ciah among gui cuh käh ng'ngaih tüh ah käh om vai.Ang'sing ng'cha ah k'täih k'täp vai.Käh ng'ngaih tüh ah m'lung ng'ngaih düät awn vang kun neh käk phuk pit vai.Age ge ah sawn chang neh ng'ngaih tüh vai.

Mät gui ah hmü päng lawk ciah m'lung na htu nak ciah among phung käh ng'ngaih tüh ah käh cun daw vai.Akhin la neh ng'ngaih tüh cang netah yum hngam vai.Mät ah yum hngam awn ng'kie ng'kia ciah among k'chang gui ami m'dang law ung mät gui ah yum hngam cuh k'plawn m'hlah vai ak ceí ah kiak vai.Cun gui läk täp ne kiak ci cuh pinnya awn kiüm be ciah ng'sing ci.Avachüt ah pinnya k'chang a gah vai k'kheng ci.

Piein bä bä ah cundaw yum hngam tu ah lam cuh lwe tuk'hma k'ci.Buddhah pahta lam ng'täp läi cuh linggai nak(htattih)m'lung sawn nak(hti khan) m'sawt hnga m'cüing hnga nak(a shawh atoe)lah hnguh hmat ng'ngyan(ahtih ngyan)hlü nak ci.

53. Ng'si ; Käh piein hnguh ah k'chang k'ken nawh vah sin bi hnging khai.Acua kia neh a pi nawh vah sin age ah bi hnging ciah akiak ung Buddhah pahta ah phäh ah i ah ang?

M'thein ; K'chang päng Buddhah pahta ah phäh ah ak'cei ah käh kia phak ci,ci cuh ak'chang nei.Cung phih ng'hmü ng'hma netah k'chang päng nawh läk täp cicum hnging khai

ah,lwe lang hleih k'sing k'chah hnging khai ah htapaw taga gui m'thei m'thang khin ah akiak ung cun cuh gaih vai kiak khai.Buddhah pahta cuh bä cang ciah taga vah lu mong nak ci.Cung phih k'chang päng cuh Buddhah pahta taga ami k'sing k'chah hnging vai m'yung k'tha (cwenyi)käh a om pha ung ngami cuh ngawi ng'tüi khaw ung ami k'sing k'chah tu vai a k'cei ah anah kiak khai.Cung phih k'sing k'chah pung da khai k'tha na hnging ci gui phih om ei ci.Acua kia hleih Buddhah pahta k'chang gui nawh Buddhah pahta mong hnguh hmat vai gui ahngei k'chang gui am tei bo hnging vai phäh ah hngip nep dim kiäp hleih k'tha nak ci gui. Buddhah phaya cuh k'chü m'gein k'tü taga(maha karuhna)awn mihmi na be m'cäi gui ci.Mihmi nawh phih ahngei k'chang gui cuh k'chü m'gein taga awn mi m'thei tu ba gui ci.

54. Ng'si ; Cun ah a kiak ung mih mi k'chü m'gein(karuhna)ng'thawt gawk lawk ci.Buddhah pahta taga ung(karuhna)k'chü m'gein ci cuh a i ang?

M'thein ; Pinnya cuh mihmi ah ng'ngyan pinnya hlu a ng'bäng käh cung a ng'müng van k'cum neh hnguh hmat hlu ang'bäng ak'kiüm k'khuih ah hlo ah(karuhna)k'chü m'gein nawh phih mihmi ah m'lung ah htu hlu a ng'täng k'kiüm k'khuih ci.Pinnya ah hlo ah(karuhna) k'chü m'gein cun phih m'täng nak vai käh om ciah k'chang ah m'yung k'tha(ayiahtawi)ah kiak ci.

Compassion;karuhna cuh"atäng ah"ci neh ng'phlan ciah"Co"ci ah k'chü ng'lung lah"ak ghuih ah htu nak" ah ng'phlan

ciah"passion"ci ah k'chü ng'lung gawi m'don ah kiak ci.Acua kia hleih "atäng ah ak'ghuih ah htu nak"cuh com passion (karuhna)ah a ng'phlan ah kiak ci.Mihmi cuh a u baw(tukkhah gok)yaica hleih mi hnguh ung mi mät tukkhah mi gok awn täng hleih mi m'lung ung htu k'ci.A cun ung mihmi cuh a mi(tukkhah)yaica k'plawn k'hleh tu peit vai,käh cung dimgei khai ci tu peit vai mi k'tha nak ci.Cun cuh(karuh na)k'chü m'gein ah kiak ci.Tukkhah yaica ng'tei ng'bo tu püi,dimgei khai ci tu peit vai ak'cei ah om,mät hnga ng'ngaih,ng'äng' cäi nak,m'thei m'thang nak gui ah hlo k'chang ung om ciah,Buddhah awn täng ciah m'yung k'tha(ayi ahtawi)gui van cuh(karuhna)k'chü m'gein ah htapaw letkhana gui ah kiak ci.

(Karuhna mah)k'chü m'gein k'chang ung om ciah k'chang hngei m'thei tu,m'hni yei nak gui cuh mät nawh mät m'thei,m'hni yei nak ung a ng'yung ah mong nak'sing tu hngo khai.Mihmi cuh mi mät nawh mi mät ak'cang ah mi k'sing ung k'chang hngei phih ak'cang ah mik'sing khai.Mihmi cuh mi mät ah phäh ah i ak'ni pi ci cuh mi k'sing ung k'chang hngei ah phäh ah phih i ak'ni pi ah kiak khai ci cuh mi k'sing khai.Mihmi cuh mi mät ah phäh ah mi htu nak thei ung k'chang hngei ah phäh ah phih mi htu na thei khai.Acua kia hleih Buddhah pahta ung mät ah phäh ah m'lung hlu ng'düng hlüng cuh a hngei k'chang gui ah bä k'cho ng'büh gei nak vai ah k'tha nak ah kia hleih akia ah htapawah awn ng'gui hleih ng'düng hlüng ng'khai ng'lang lawk ci.Cunah mong cuh Buddhah ah ng'tüi khaw nawh a ng'müi m'dang ghüt

ci. Buddhah phaya cuh a mät ah bä k'cho ng'büh gei vai ah phäh ah khaw kum chuk lüing neh k'tha nak ci. Netah vah a khaw ng'sawng pum ah phäh ah bä k'cho a da vai bilo ghüt ci.

55. Ng'si ; Cun ung nang cuh na mät nawh na mät gung kum netah k'chang hngei phih ak'ni pi ah na gungkum hnging ciah na piein ci. Cun cuh mät ka vai bäng hmat ah käh kiak ci ang?

M'thein ; Mihmi cuh k'chang hngei ah tah mät ka vai k'hma neh k'tha nak cuh mät ka vai bäng hmat ah mi nguh san ci. Mät ah tah k'chang ka vai k'hma neh k'tha nak cuh mät ka vai bäng hmat awn ng'hngu ng'tuk ciah mi hnguh san ci.

Buddhah pahta nawh ani nih k'hngih cua käh hnguh k'ci. Cun gawi m'dawn m'khah neh hnguh k'ci. Mät nawh mät a k'cang ah k'tha nak cuh mät lah k'chang hngei a ät ah hnguh law ah akiak ung k'chang hngei ah phäh ah k'tha nak ah hlüing tai ng'düing gham lawk ci. Cun cuh bä cang ciah (karuhna) k'chü m'gein taga ah kiak ci.

(karuhna) k'chü m'gein cuh Buddhah phaya ah taga k'tung luson ung ak'kiawm pi yatana ah kiak ci.

7.MEH HLA HLAWI VATAH

56. Ng'si ; Buddhah pahta k'chang gui cuh meh hla

k'hlawi gui ah kia khin ciah käh kiak ci ang?

M'thein ; Cun ah kia vai käh hlü ci. Buddhah phaya cuh meh hla k'hlawi ah

käh kiak ci. A tapeh gui am phih meh hla hlawi vai käh piein ci. Cuta kheit ung hngo meh hla k'hawi ah käh kia neh m'lung k'ni m'lung k'bä om ciah Buddhah pahta k'chang gui ak'da om ci.

57. Ng'si ; Cung phih meh na ei ung tumat ku asih ah phäh ah nang ung yi yiyawn hlu neh mamong om ci . Cun cuh hilah k'hma ung ka ma ciah htikkha puk kiainak ah käh kiak ci ma?

M'thein ; Ak'cang nei. A pi k'chu läi cua yiyawn ciah mamong om ci.

Cung phih tawi ng'mai na ei awn phih täng ci. Khaw lo k'bi gui nawh geit kaw k'theih an gui m'kiüt ah ei käh boi en neh na ei nak ung a gawk law vai ah geit ghüing gui (pohtat sei) awn phiut ci gui, netah htayei khapat, Let swe ng'it, satpia sawn nak meh tha, netah a hngei tirtsan ah ahla, avun gui awn ami bi ah khawh gui, cumgui ah phäh ah tirtsan gui ngawn ci gui. A hmum k'ghing gui ami sih ah phäh ah ahngei nii awn yiyawn neh mamong käh om en khai hngang ghin vai käh kia hnging ci. Cun cuh tukkhah htitca ah müi ng'sui tumat ah kiak ci. Mät ah hlo k'chang ah hlo ang'neng ah hngang ghin tu cuh yaica nak nei. Yum vai käh om ci. Panatih patah htikkha puk na m'thei yah ung a hmum

k'ghing ngawn vai phäh ah kutmah neh mamong käh a om en vai k'tha naneh na hlawi khai.

58. Ng' si ; Mahayanah Buddbah pahta k'chang gui nawh meh hla käh ei ci gui ah käh kia neh ang?

M'thein ; Cun käh hman ci. Tayuk mahayanah Buddhah pahta nawh meh hla käh ei vai akia ah ang'ngaih nak tu pang ah phih Tibet lah Japan khaw ah om ciah Buddhah pahta gui nawh läi, k'hngumi, k'pami, phung kyi mah ah meh hla ei san ci gui.

59. Ng'si ; Cung phih Buddhah pahta k'chang tumat cuh meh hla käh ei khin ci ah vah ka ng'ngai yah ci.

M'thein ; K'chang tumat cuh meh hla lot vatah khäng htek hleih m'hteit tu pang neh phih, a mät ka vai bäng hmat ci, käh bä yäh ci, ak se ak'ka ah om ci. A hngei tumat cuh meh hla läi käh hlawi ci. Amät hnga ng'ngai ci, peit tak vai lap yang ci, k'chün m'gein ci. Cun goi ung ka u ang bä tu ba ciah Buddhah pahta k'chang ah akia kaw?

Ng'si k'ciah k'chang; Bä yäh neh k'chü m'gein ciah k'chang cuh bä tu ba ci:

M'thein ; I kia hleih ang?

Ng'si k'ciah k'chang; Cun ah k'chang cuh m'lung k'ni m'lung k'bä om ciah ng'khai neh ng'dang hleih nei.

M'thein ; Ang'hlüh ng'khät ah hman ci. Meh käh ei ciah k'chang ung a m'lung käh theing htaih ci a om ah hlo ah meh hla ei neh am'lung theing htaih ci om hnging ci. Buddhah

taga k'tung ung ak'tung pi cuh m'lung ah(a yi a chin)m'ýung k'tha ah kiak ci. Ei awk ung boi ci ah käh kiak ci.

Buddhah pahta k'chang gui cuh meh hla käh ei vai ah kia hleih a kia ah m'hteit ci gui. Mät ka vai bäng hmat, käh bä yäh, k'kalu tak, ghüseit, vam neng, gui ah kia hleih k'tha na neh käh ng'ngaih tüh ci gui. Bi vai lwe ciah ei awk k'plawn m'hlah vai kia hleih bik ci gui. Bi vai khak ciah m'lung k'plawn m'hlah vai kia hleih käh cikki gui. Acua kia hleih meh hla käh ei ci phih kiai, ei ci phih kiai,

Buddheh pahta ung ak'tung pi cuh m'lung atheing htaih vai ci ah hmat vai.

8.KAN LAH KYAMMA

{Sin ung luck cuh kan, fate cuh kyamma ci neh k'phlan ah kiak ci. A mong käh om hleih amät ng'tui ng'dang lawk ci ah k'chang gui nawh ami yumng'ngaih ah nik'ciah akia cuh kan, sek'ci ah akia cuh kyamma ci neh piein hlü ah kiak ci. Ng'hlawi tu ba ciah k'chü lung sui neh käh gah ah kia hleih k'hli nawh ami piein ah k'chü ng'lung bä sin ung htung tu ah kiak ci. Buddhah vatah kamma ah käh kiak ci.}

60. Ng'si ; (Hmaw) k'ce pinnya, puituk (peitin) pinnya awn pahtak hleih Buddhah nawh ik'cha m'thei m'thang ci ang?

M'thein ; Buddhah phaya nawh pui tuk,let phweh ng'säm,coh ng'phlai vai phäh ah lat ani nak ghü,ngawi ka vai k'chak,k'hngüp k'ni ghü gui ah hlo,om ak'cho käh om ciah ng'khiih ng'bah nak ah tha ci.Buddhah phaya nawh a tapeh htavakah gui am sin ah hlo gui käh bi vai ci neh khai kham gui ci.Cun gui avan am "ak'se ang'neim pinnya" gui ci neh Buddhah phaya nawh ang' ming hlui bah ci.

"Am sah pahta k'chang gui cuh,yum hngam ci gui nawh ami hlu tan peit tak ah ei awk gui ami ei awk gü ah letkhana phat,simvang phat,ng'mang k'phlan,kan ah ni seit ghü,lat khaw m'ghu tha,cohng'phlai nak vai lat ani nak im hngün ghü ng'tüi ciah ng'hmü ng'hma ciah lam awn hmun m'ghün ci gui.Yahan Kawtamah cuh cun ah hlo a k'se ang'neim pinnya lah* ng'hmü ng'hma ciah hmum m'ghün hlawi hngeng ci.(-A JI- AB)

***Htilakkhandah wagga pali k'tung muyin ung'tihracchana vicca= Khaw pi ni bban lam awn ng'hngu ng'tuk ciah atat" ci neh haw ci.**

61. Ng'si ; Cun ah a kiak ung ak'hngät k'chang gui nawh i kia hleih cun ah hlo bi gui ami bi ang? I kia hleih cun gui ami yumhngam ang?

M'thein ; Ng'umng'tak (lawbah),m'lung k'hlaw (dawhtah) ,singpan (mawhah)gui ah om ah nei.K'chang gui nawh phaya ah taga k'tung ami k'sing k'chah yum law lah acung (in ami guk ah) cet ku m'te ah tah,m'si phe m'te ah tah, m'cum'ceng k'taigü ah k'chüing'lung api ah tah,theing htaih ciah m'lung nawh ngami ghung son gui pi hnging ciah ak'kheng ah ami hmat law ung cun ah hlo gui käh äp chap ba ci gui.Buddhah taga k'tung ah piein ah, bä yäih, k'chü m'gein,hnguh hmat, m'lung sawn, nong chah, peit tak, htitca om lah ahmün nik'ciah (ayiahtawi) m'yung k'tha gui nawh ning ghung son khai.Ning m'hlüing m'tai khai.

62. Ng'si ; Cungphih am'sah ng'säm gui,let phweh gui läi cuh ghuih ciah käh kiak ci ma?

M'thein ; Let phweh gui,ng'säm nak gui yawi neh ahmum m'ghün ciah k'chang tumat ka Hmat tu man ci. Ani ah ng'säm nak gui cuh lat ni nak ci ,ng'mang k'cham nak ci,ci ah piein neh kyeingya ci.Thi nanpat 3 gah vai ah phih än ci.Cung phih apiein bä bä ah a kiak ung i kia hleih amät htan kywe hleih käh ang'büh ang? I kia hleih apat tä thi käh a pok ang? A ni akan a om nak tumat läi cuh om ci. Cum cuh a ni ah ng'säm nak gui,let phweh gui k'hleih ciah k'chang k'ang gui a om ba cang ah kiak ci.

63. Ng'si ; Cung among käh om hleih amät ng'tüi lawk ciah akia k'ni am'kot k'ni (luck) ci ah hlo om ci ang?

M'thein ; Abihtan nawh "luck"am "Tumat ku ung ng'tüi di ciah ak'ni, ak'se phung am'kot ni hleih ,a kia (kyamma) se hleih,a kan om hleih kiak ciah yumhngam nak" ci neh k'phlan ci.Buddhah phaya nawh cun ah hlo yumhngam cuh a pum ah madam nak ci. Ng'tüi di ci phung avan among tumat ah phih kiai,ak'da ah phih kiai,om ci. Ang'tüi adi nak phung ung among ak'cho(alam) a ng'sün ng'lawn nak om ci.

Avai hlü ah piein ung, käh gaigong ah akiak ung amät hlu ah among gui om ci.Yawka m'kiüt awn ng'tawn ng'pah hnguh neh phih kiai,pumkäü mät yawka m'kiüt aluh hnging vai k'tha ken hleih ah phih kiai, käh gäng gai ah kiak ci. Yawka m'kiüt lah pum käü k'tha aken ah among lah käh gaigong ah ak'cho cuh ani mät ng'hlüh ng'khät hleih ng'sün ng'lawn ci. I hawk cha ci ung yawka m'kiüt nawh (pun käü ung om ciah) hmun k'ghing ng'htawi ng'khawp gui tu at hleih käh gaigong ah kiak ci.

Cung phih in guk ah ca khu säm lah khawh cham ng'büh ng'mang, cameipwe awng ah among cuh i ah phih a ng'sün ng'lawn käh hnguh hnging vai.

Buddhah pahta nawh ng'tüi di ci phung cuh among tumat ku ku awn, käh cung among ak'da awn ng'tüi di ci,ci neh m'thei m' thang ci. Kan om hleih, am'kot ni hleih, kyamma se hleih ng'tüi di ci,ci neh käh m'thei m'thang ci.

Amät ng'tüi ng'dang lawk ciah achei anei k'ni ah kiak ciah kan k'hnga nak cigui nawh ang' däih ah tumat ku ami gah vai k'tha nak ci gui. Ngui gah vai,Khawh gah vai ang'däih

ah k'tha nak ci gui. Phaya nawh (Khawh cham gah vai ah tah) m'lung k'hnga k'gham apung däm vai k'tha nak vai cuh ak'tung tu ba ah mong m'thein m'cäi ci.Buddhah phaya nawh am'thein m'cäi ah mong cuh –

"Hnguh hmat ada,cet hmuh let hmuh tat lah,k'chang om mong k'ni ng'thei ng'thang. bäciah ng'thu k'chü ng'hta,cum ah k'phli cuh bä ciah (minkala)gei kiawm nak ah kiak ci.

Nu pa m'hlui m'bei m'thei m'hta, k'chu lah hta am teipai peit tak,käh ng'go ng'gai ciah bi bi,cun ah k'thum cuh bä ciah (minkala) gei kiawm nak ah kiak ci.

Tei pai peit tak hlutan, htuhcayaik taga gui m'thei, ng'sawn k'chang gui am tei pai peit tak,Käh yeh ciah bi bi.Cun ah k'phli cuh bä ciah (minkala) gei kiawm nak ah kiak ci.

Käh bä ci gui hlawi hngeng,yu sei käh awk ei,kuhhhto taga gui käh k'hmi, Cun ah k'thum cuh bä ciah (minkala) gei kiawm nak ah kiak ci.

Yohtei khin yohtei, mät nawh mät m'hnem, ak om awm bä chüm,a mi bä m'cam h'mat thei, k'chang k'bä taga cun

ng'ngaih, cum ah k'hma cuh bä ciah
(minkala) gei kiawm nak ah kiak ci.

9. BUDDHA PAHTA K'CHANG TUMAT AH KIA

64. Ng'si ; Tuh güt na piein gui cuh kei ah phäh ah
m'lung ung lut ci gui bäng bäng ah kiak ci. Acua kia hlei
Buddhah pahta k'chang tumat ah ik'cha kia hnging vai
ang?

M'thein ; Buddhah phaya a om yah ung uhpalih ami
ci ah k'chang tumat om ci. Ani cuh ahngei pahta yum hngam
ciah Nihkantah ah k'chang ah kia netah, Buddhah phaya cuh
Nihkantah ah yum hngam nak lam ah a ng'plawn law tu vai
phäh ah Buddhah phaya awn k'chü ng'thung piein vai neh
Buddhah phaya ah hteit ci. K'chü ng'thung neh ng'ge ng'sawi
ni netah, Buddhah ah vatah cuh akia ah yum law neh Buddhah
phaya ah htavakah ah kia tuk khai phupit ci. Cua kia khütah
Buddah phaya nawh sik'cha a piein ; Uhpalih nawh phih
apiein tu ba.

“ Uhpalih aw!” a kia ah sawn chang
neh ng'ngaih tüh ba cang ä. Nang ah hlo a
ng'ming thang ciah ng'vai tumat ah phäh
ah sawn chang neh na ng'ngaih tüh ung
nik khai”.

“Bä cia phaya nawh akia ah
sawncang neh ka ng'ngaih tüh cang vai

ah piein khütah bä pui hleih ka yei tuk ci.
Bä pui hleih ka yum ci. I kia hleih ci ung-
ahngei pahta yum hngam ci gui nawh kei
cuh a mi k'chang ah ka kia tu ung, ngami
cuh pigaw khui ah ng'hle neh “Uhpalih cuh
kami vatah yum tu piü ci” ci neh alan k'säi
neh thä hla khai gui hlü. Cung phih bä ciah
phaya nawh tah “a kia ah ng'ngaih tüh ba
cang ä Uhpalih aw! Nang ah hlo ang'ming
thang ciah ng'vai tumat ah phäh ah sawn
chang neh na ng'ngaihtüh ung nik khai” ci
neh na kia nak ci”.

Buddhah pahta ung k'sing k'chah hnguh hmat cuh
ak'tung pi a mong ah kiak ci. A cua kia hleih a ng'ghüt ah
ng'tui lawk ciah m'lung hta düt awn Buddhah pahta k'chang
ah kia vai ak tung k'cham ah käh phupit tot ä. A khin la cang
ä. Ng'si k'ca k'taih täp cang ä. A kia ah sawn chang neh
ng'ngaih tüh cang ä, cum kon ah phupit ä.

Buddhah phaya cuh a hngu k'läk htanka gui ada vai
käh k'hnga nak ci. Buddhah phaya cuh k'chang gui nawh
among alam k'cang gui akia ah ng'si k'ca k'taih täp sawn
chang ng'ngaih tüh cang netah vah a taga k'tung gui läk
k'täp cicum tu vai ng'ya hlük ci.

65. Ng'si ; Acun ah sawn chang ng'ngaih tüh
piü kon ah taga k'tung gui cuh ka yum tuk ciah kia hleih
Buddhah pahta tumat ah kia hlü ung i ang ka ci kaw?

Mthein ; Phungki kiawng ak'ni tumat ah phih kiai, Buddhah pahta ng'htawi ng'khawp tumat ah phih kiai na hteh ung ni pi khai. Netah ngami kum kem peit ta gui neh, ngami ah kum kem peit tak phih la neh, Buddhah taga k'tung gui phih k'täih k'täp ng'thei ng'thang tu cang netah Buddhah pahta k'chang tumat ah na kiak vai k'cei akia law ung äpchap vai ah htaranakung k'thum na cundaw ng'düih ng'düing awn Buddhah pahta tumat ah ang'müi ng'sung ah na kia lawk khai.

66. Ng'si ; Äpchap vai ah htaranakung k'thum ci kuh i ang?

M'thein ; Äpchap yihngei nak thanah (hngün) ci kuh k'chang gui ami yaica law ung (tukkhah a mi gok ung)khi a kang vai, a üpawi vai ahlü law ung hteh nak ah (neiya)hngün ah kiak ci. Äpchap nak, ng'sung ng'son nak yihngei ahlü hlü om ci. K'chang gui ami m'lung a thüi law ung ami teihpüi ng'khaw k'chang gui äpchap ci gui. A mi cäi ng'ä law ung, a mi kiüh law ung ng' hmü ng'hma ciah ng'ngaih u lah ng' hmü ng'hma ciah yum hngam kuh äpchap ci gui. A mi sih law ah ci ung thavarah(a khaw ng'sün) mopi ng'dü ng'nam yumhngam kuh äpchap khai gui. Cung phih bä ciah phaya nawh ang'cäi ng'ä ah mäih ah vah, cun ah äpchap yihngei gui kuh tumat phih bä cang ciah äpchap yihngei vai käh kiak ci. I kia hlei ci ung cun ah äpchap vai gui kuh ak'cang ah om ciah htapavah (akhawng'sün) ung ng'yung ciah a dim gei nak lah khiga üpawi nak käh pe hnging hleih ah kiak ci.

Bä ciah phaya nawh –

“Cun ah ng'hmü ng'hma ciah (Sing ghing, bung, m'htung, khaw im ng'tüi ciah) äpchap, yihngei, kuh khiga dim ciah äpchap ah käh kiak ci. Bä ciah äpchap ah käh kiak ci. Cun ah ng' hmü ng'hma ciah äpchap yihngei awn äpchap yihngei ah phäh yaica van ung ka nawh käh phion hnging vai.

Phaya, taga, htanka yatana k'thum äpchap ci, yihngei ci vah bä ciah taga k'cang k'phli kuh hnguh hmat ng'ngyan k'cang awn bä cang hleih hnguh hmat ci.

Yaica k'cang taga, yaica mong k'cang taga, yaica ding kiäp k'cang taga, yaica ding kiäp mong cicum lam k'cang taga kuh bä cang hleih hnguh hmat ci.

Cun ah äpchap ng'sung ng'son nak bäng vah (Bei) khi kang ciah äpchap nak, bä ciah äpchap nak ah kiak ci. cun ah äpchap nak k'thum kuh a mi äpchap, a mi ng'sung ng'son nak ah phäh ah yaica ng'müing ung ka nawh ghin phion nak ci gui.” ci neh ng'cäi ci.

(Dammapada-189-192)

Buddhah phaya äpchap, ng'sung ng'son nak kuh Buddhah phaya hnguh hmat ah hlo ah äpchap ci mät nawh

ak'htüm ah hnguh hmat ci ah kia hnging ci,ci cuh m'lung m'üp neh yumhngam ah kiak ci.

Taga k'tung äpchap,ng'sung ng'son nak cuh htitca mong k'phli k'sing k'chah k'hnga päng neh makkin mong cheit ung ng'tüi khaw ng'yung nak ah kiak ci.

Htanka k'tung äpchap,ng'sung ng'son nak cuh makkin mong cheit lam ah k'khan ah hteit ci ah k'chang ah kum kem gung tu,k'tha m'tam,lam m'süm gui sui ah kiak ci.

Cun gui ci ah phäh Buddhah pahta k'chang tumat ah kia law netah nibban ah hteh nak ah lam k'khan ah m'khan htük neh m'khan ah kiak ci.

67. Ng'si ; Ma k'bäih neh htaranakung cun daw ng'düih ng'düing ung ka nawh leng neh na ng'tüi khaw ung i gui nei a ng'plawn ng'hlah pha?

M'thein ; Ng'piü lawk ciah kum phia m'ku lei k'hma phlän yah pum ung Buddhah taga k'tung yumhngam ng'sung ng'son yi k'phei ci gui ah k'chang htan i baw k'chü ah hlo ah vah kei phih Buddhah taga k'tung gui nawh yaicakhakkhe ciah ng'tüi khaw nu ung ka hnguh hmat vai gui ah taga cuh na khui k'plok pe gui ciah ka hnguhk' ci.Sin ah taga k'tung gui nawh atikpe maih ciah ng'tüi khaw cuh atikpe om law hlak ci.Sin ah taga k'tung gui nawh kei ah ng'tüi khaw cuh lam na m'süm neh k'chang ah ng'sing neh k'chü m'gein nak be ciah beit m'cäi gui na pek ci.Sin ah taga k'tung gui nawh ngawi ng'tüi khaw ung kei i k'cha theing htaih kiüm be ciah a ng'yung a mong(achei anei)gui ka gah hnging mong na

m'dang pek ci.Caü India khaw ah ng'awm saya tumat nawh si k'cha guk ci—

Ani cuh äpchap nak ci neh yumhngam yi k'phei,ani ah kung cuh m'hlüing m'tam m'cu m'ceng,ani pucaw,a taga k'tung ah bä bä ah läk täp om kia gui cuh,k'sing k'chah k'hnga päng awn biloh vai.

Cun ah k'chü cuh a lüing ah ka yum k'bäi ci.

Ng'si k'ci k'chang ;Kei phih ka yum k'bäi ci.

[Ang' si , a m'thein ng' piü ci]

